

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Podmínky podnikání cizinců v České republice

Dana Dyková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dana Dyková

Hospodářská politika a správa

Název práce

Podmínky podnikání cizinců v České republice

Název anglicky

Business conditions of foreigners in the Czech Republic

Cíle práce

- Zjištění vlivu vývoje podmínek pro podnikání na počty podnikajících cizinců v ČR
- zpracování základní právní úpravy
- základní charakteristika zkoumané problematiky
- sběr dat
- vyhodnocení získaných poznatků
- návrh řešení

Metodika

1. – soustředění a rozbor právních předpisů a literatury
- konzultace s vedoucí práce
 - vypracování teoretické části práce a její zhodnocení
 - získání a prostudování konkrétních materiálů
 - vyhodnocení získaných dat pomocí statistických metod
 - sumarizace výsledků, jejich vyhodnocení a návrhy

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

- HORZINKOVÁ, Eva, URBAN, Václav. Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem. 13. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2013. 328 s. ISBN 978-80-86131-97-9.
- HORZINKOVÁ, Eva. Živnostenský zákon v praxi 2010/2011 : zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, včetně výkladu, rozsáhlá novela č. 155/2010 Sb., účinná od 1.8.2010, která snižuje administrativní zátěž podnikatelů, praktické příklady, související právní předpisy. 8.vyd. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2010. 343 s. ISBN 978-80-7263-615-0.
- HRADIL, Jan. Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu Evropské unie. 1.vyd. Praha: Naše vojsko, s.r.o., 2011. 502 s. ISBN 978-80-206-1245-8.
- JOKLOVÁ, Kateřina, RYŠAVÁ, Jitka. Zaměstnávání cizinců a vysílání pracovníků do zahraničí.1.vyd. Praha: ASPI, a.s., 2009. 309 s. ISBN 978-80-7357-437-6 (brož.).
- POŘÍZEK, Pavel. Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva. 1. vyd. Praha : Linde, 2013. 415 s. ISBN 978-80-7201-907-6 (brož.).
- ŠTEFKO, Martin, KOLDINSKÁ, Kristina. Sociální práva cizinců. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 285 s. ISBN 978-80-7400-464-3.
- TRBOLA, Robert, RÁKOCZYOVÁ, Miroslava. Vybrané aspekty života cizinců v České republice. 1. vyd. Praha : VÚPSV, 2010. 121 s. ISBN 978-80-7416-067-7(brož.).
- TRBOLA, Robert, RÁKOCZYOVÁ, Miroslava. Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 181 s. ISBN 978-80-8747-19-8 (brož.).
- VYŠKOVSKÁ, Magdalena. Cizinci a daně: zdaňování příjmů fyzických osob – cizích státních příslušníků v České republice. 3. vyd. aktualiz. a dopl. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 204 s. ISBN 978-80-7357-663-9 (brož.).

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

JUDr. Daniela Světlíková

Elektronicky schváleno dne 10. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 02. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Podmínky podnikání cizinců v České republice“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 9. 3. 2015

.....

Dana Dyková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce JUDr. Daniele Světlíkové za odborné vedení, cenné rady a připomínky. Mé poděkování patří též zaměstnancům OSSZ Plzeň, Finančního úřadu v Plzni a Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR v Plzni. Dále bych chtěla poděkovat svým kolegyním za trpělivost, podporu a motivaci.

Podmínky podnikání cizinců v České republice

Souhrn

Bakalářská práce Podmínky podnikání cizinců v České republice v úvodu pojednává o právních předpisech umožňujících vstup a pohyb cizích státních příslušníků na našem území i vykonávat zde ekonomické aktivity. Dále se práce zabývá podmínkami přeshraničního poskytování služeb občany států EU, EHP a Švýcarska, kdy tato forma podnikání byla zmíněným osobám umožněna vstupem ČR do Evropské unie. Zmiňuje též živnostenské podnikání zahraničních osob dlouhodobě usídlených na našem území, základní a zvláštní podmínky, které je nutné splnit k získání živnostenského oprávnění. V analytické části je sledován vývoj podmínek pro podnikání cizinců od počátku účinnosti živnostenského zákona až do současné doby, od liberálních podmínek k podnikání až k restriktivním opatřením v době hospodářského poklesu. V závěru práce jsou rekapitulována hlavní zjištění plynoucí z nastavených podmínek a z toho vyplývající doporučení ke zmírnění dopadu, které má na počet podnikajících cizinců udělení trvalého pobytu a následné pozastavení činnosti.

Klíčová slova

Povolení k pobytu, cizinec, vízum, živnostenský zákon, Evropská unie, živnostenské oprávnění, podmínky, směrnice, zákon, poskytování služeb, členské země

Summary

This bachelor's thesis – Conditions for business of foreigners in Czech Republic deals with law instruments that describe entry, movement and business of foreigners in our country. It focuses on conditions of cross-border services providing by EU citizens, EEA countries and Switzerland. It also describes business of long-term resident, general and special conditions for getting business licence in our country. The analytic part of thesis deals with evolution of conditions for business of foreigners from the validity of Trade law to present time. In the end of thesis is recapitulated how the conditions influence the number of foreigners and is given a recommendation to control their economic activities after they get a permanent residence in our country.

Keywords

residence permit, foreigner, visa, trade law, the European Union, business licence, condition, directive, law, provide services, member country

Obsah

1. Úvod	10
2. Cíl práce a metodika	11
3. Přehled řešené problematiky	12
3.1. <i>Živnostenské podnikání a související legislativa, pojmy</i>	<i>12</i>
3.2. <i>Právo podnikání v kontextu mezinárodních smluv</i>	<i>12</i>
3.2.1. <i>Zákon o živnostenském podnikání</i>	<i>13</i>
3.2.2. <i>Směrnice o službách na vnitřním trhu a zákon o volném pohybu služeb.....</i>	<i>14</i>
3.2.3. <i>Směrnice o svobodném pohybu a pobytu občanů Unie.....</i>	<i>14</i>
3.2.4. <i>Směrnice o uznávání odborných kvalifikací.....</i>	<i>14</i>
3.2.5. <i>Zákon o uznávání odborné kvalifikace</i>	<i>15</i>
3.2.6. <i>Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů</i>	<i>15</i>
3.3. <i>Nový občanský zákoník.....</i>	<i>15</i>
3.4. <i>Pojmy</i>	<i>16</i>
3.5. <i>Přeshraniční poskytování služeb příslušníky států EU.....</i>	<i>16</i>
3.5.1. <i>Jednotná kontaktní místa.....</i>	<i>18</i>
3.5.2. <i>Podmínky přeshraničního poskytování služeb fyzickými osobami neboli osobami samostatně výdělečně činnými.....</i>	<i>18</i>
3.5.3. <i>Uznání odborné kvalifikace</i>	<i>18</i>
3.5.4. <i>Pojištění odpovědnosti za škodu.....</i>	<i>20</i>
3.5.5. <i>Informační povinnost</i>	<i>20</i>
3.5.6. <i>Nediskriminační podmínky přístupu</i>	<i>20</i>
3.5.7. <i>Sociální a zdravotní pojištění, daň z příjmu fyzických osob, DPH.....</i>	<i>21</i>
3.6. <i>Přeshraniční poskytování služeb prostřednictvím zaměstnanců.....</i>	<i>23</i>
3.6.1. <i>Pracovní podmínky.....</i>	<i>23</i>
3.6.2. <i>Regulovaná činnost</i>	<i>26</i>
3.6.3. <i>Povinnosti a potřebné dokumenty</i>	<i>26</i>
3.6.4. <i>Daňová povinnost</i>	<i>28</i>
3.6.5. <i>Dozor a kontrolní činnost.....</i>	<i>28</i>
3.7. <i>Podnikání cizinců dle živnostenského zákona</i>	<i>31</i>
3.7.1. <i>Všeobecné podmínky podnikání.....</i>	<i>31</i>
3.7.2. <i>Zvláštní podmínky provozování živnosti</i>	<i>32</i>
3.7.3. <i>Povolení k pobytu</i>	<i>34</i>
3.7.4. <i>Prodloužení ŽO na dobu povoleného pobytu</i>	<i>35</i>
3.7.5. <i>Trvalý pobyt</i>	<i>36</i>
3.8. <i>Statistické údaje.....</i>	<i>37</i>
3.9. <i>Zhodnocení teoretické části</i>	<i>39</i>
4. Analytická část.....	40
4.1. <i>Období 1992-1999</i>	<i>40</i>
4.2. <i>Období 1999-2007.....</i>	<i>42</i>
4.3. <i>Období 2008-2014</i>	<i>44</i>
4.4. <i>Udělování trvalého pobytu a přerušení živnosti.....</i>	<i>47</i>
4.5. <i>Odhlašování z OSSZ.....</i>	<i>50</i>

4.6.	<i>Registrace u zdravotní pojišťovny</i>	51
4.7.	<i>Zapojení do šedé ekonomiky</i>	53
4.8.	<i>Daňová povinnost</i>	55
5.	Zhodnocení výsledků	56
6.	Závěr a doporučení	58
7.	Seznam použitých zdrojů:	61
8.	Seznam zkratk:	65
9.	Seznam tabulek a grafů:	66
10.	Přílohy	67

1. Úvod

V řadě zemí střední a východní Evropy docházelo od 90. let k politickým, hospodářským a společenským změnám, které vedly k nárůstu migrujících osob, jež se vydaly za pracovní příležitostí. Česká republika se tak začala stávat pro tyto migrující osoby cílovou zemí. Živnostenské podnikání v našem státě se pro ně stalo velmi atraktivním z důvodu jednoduše nastavených podmínek pro získání živnostenského oprávnění, které bylo snáze dosažitelné než získání pracovního povolení. Další liberalizace podmínek, vyplývající ze vstupu České republiky do Evropské unie, znamenala volnější režim podnikání pro občany členských zemí EU, EHP a Švýcarské konfederace. Těmto osobám bylo umožněno, na základě směrnice EU o službách na vnitřním trhu, přeshraničně poskytovat služby dočasného charakteru a to v kterékoliv ze zemí EU na základě vydaného podnikatelského oprávnění v domovském státě.

K výkyvům v trvale rostoucích počtech podnikajících cizinců docházelo v době hospodářských poklesů naší ekonomiky, kdy bylo třeba jejich počty eliminovat vzhledem k nedostatku pracovních příležitostí na trhu práce zavedením restriktivních opatření, která přetrvávají dosud. Podmínky k podnikání jsou sice stále nastaveny příznivě, avšak prvořadým problémem se v současnosti stává pro cizince z 3. zemí, kteří tvoří většinu cizích podnikajících osob, vstup na naše území za účelem vykonávání ekonomických aktivit, který je omezován kvótami.

S pozvolným růstem české ekonomiky je možné očekávat opětovný zájem cizinců o realizaci svých podnikatelských aktivit na našem území.

Bakalářská práce poukazuje na problémy spojené s nastavenými podmínkami pro podnikání cizinců v ČR.

2. Cíl práce a metodika

Cílem práce je zjištění, jaký vliv měl vývoj podmínek pro podnikání, stanovených živnostenským zákonem a zákonem o pobytu cizinců, na počty podnikajících cizinců a navrhnout opatření, které by přineslo zlepšení v této oblasti.

Po prostudování odborné literatury, právních předpisů a věrohodných internetových zdrojů budou zjištěné údaje zpracovány a analyzovány. Následně bude po konzultaci s vedoucím práce zpracována teoretická část bakalářské práce a provedeno její zhodnocení. Před zpracováním analytické práce budou zjišťovány údaje a získávána data ze statistických údajů soustředěných Ministerstvem obchodu a průmyslu ČR a Ministerstvem vnitra ČR, dále bude zkoumaná problematika demonstrována na údajích získaných pouze pro město Plzeň z důvodu nemožnosti jejich získání pro celou ČR. Bude se jednat o údaje o podnikajících cizincích, poskytnutých Okresní správou sociálního zabezpečení v Plzni, Všeobecnou zdravotní pojišťovnou ČR v Plzni, Finančním úřadem v Plzni, Živnostenským úřadem v Plzni a Oblastním inspektorátem práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj. Tyto údaje budou prostudovány a budou z nich vyvozeny dílčí výsledky, které budou dále doplňovány daty, získanými při ústních pohovorech na dotčených úřadech. Pohovory budou cíleně zaměřeny na problematiku spojenou s povinnostmi, které souvisejí s podnikáním cizinců. Současně bude využito vlastních znalostí a zkušeností, plynoucích z pracovního zařazení zpracovatelky práce u Živnostenského úřadu v Plzni.

Zjištěná data budou hodnocena, sumarizována a zpracována do tabulek a grafů, budou porovnávána v časové řadě a budou navržena doporučení směřující k odstranění negativních dopadů, které vyplynou ze zjištěných dat a skutečností.

3. Přehled řešené problematiky

3.1. Živnostenské podnikání a související legislativa, pojmy

Živnostenské podnikání je jedním z důležitých pilířů ekonomického rozvoje tržního hospodářství České republiky. Podmínky podnikání a kontrola nad jejich dodržováním jsou upraveny zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1992 (dále jen živnostenský zákon). Je doplněn zákonem č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, v platném znění, který stanoví soustavu živnostenských úřadů a určuje jejich úkoly a pravomoci. Se živnostenským podnikáním však souvisí i řada dalších právních předpisů.

Vstupem České republiky mezi státy EU se pro české občany naskytl možnost bez větších omezení volně vstoupit na evropský trh a realizovat se na tamějším trhu práce. Současně se na druhou stranu naskytl tatáž možnost i pro zahraniční podnikatele, kteří využili stejné možnosti v ČR, čímž zde vytvořili zdravé konkurenční prostředí.

Živnostenský zákon od svého vzniku prošel mnoha novelami s různými cíli a různou důležitostí. Pro zaměření této práce jsou podstatné ty, které upravují podnikání cizích státních příslušníků. Přistoupením České republiky mezi státy Evropské unie a vůbec se zvyšující se mezinárodní migrací, se tito stávají nedílnou a čím dál více početnější skupinou spoluobčanů, kteří mají stejná práva jako občané ČR a živnostenský zákon je také zohledňuje. V bakalářské práci bude zohledněn právní stav řešené problematiky ke dni 31. 12. 2014.

3.2. Právo podnikání v kontextu mezinárodních smluv

Přijetím České republiky mezi státy Evropské unie dne 1. 5. 2004 vznikla naší republice povinnost integrovat unijní zákony, směrnice a nařízení do právního řádu ČR. Součástí primárního práva Evropské unie je Smlouva o Evropské unii ze dne 7. 2. 1992, ve které se v Hlavě I, čl. 2 pojednává o společném cíli dosáhnout hospodářského a sociálního pokroku na základě usnadnění volného pohybu osob v zemích EU. Další smlouvou mezinárodního charakteru je Smlouva o fungování EU, ve které jsou stanoveny čtyři hlavní svobody a to svoboda pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Hlava IV, kapitola 2 této smlouvy se zabývá právem usazování státních příslušníků jednoho členského státu na území druhého členského státu, umožněním provádění takových činností, které povedou

k ekonomickému rozvoji hospodářství členských států a s tím spojené odstraňování administrativních překážek. Svoboda pohybu je spojena i s výkonem samostatně výdělečné činnosti a tedy s podnikáním cizích státních příslušníků. Článek 56 až 62 smlouvy potom pojednává o volném pohybu služeb. [23][24]

Dalším dokumentem primárního práva EU, ve kterém je v Hlavě II čl. 16 zanesena svoboda podnikání a v Hlavě V, čl. 45 s tím související volný pohyb a pobyt osob, je Listina základních práv Evropské unie ze dne 7. 12. 2000. Podobně jsou tato práva zakotvena i v Listině základních práv a svobod, která patří do ústavního pořádku České republiky. Článek 26 Listiny uděluje každému právo podnikat a získávat tak prostředky pro uspokojování svých životních potřeb.

Smlouva o fungování EU a Smlouva o Evropské unii jsou platné v zemích EU (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Španělsko, Švédsko) a zemích Evropského hospodářského prostoru, kterými jsou Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Smlouvy se týkají i Švýcarské konfederace, která své hospodářské vztahy s EU reguluje na základě bilaterálních smluv (dále jen státy EU). [21]

S cílem usnadnit přístup k výkonu podnikatelské činnosti na území členských států Unie, přijal Evropský parlament a Rada řadu směrnic a právních předpisů, které členské státy musely v daných implementačních lhůtách integrovat do svých vnitrostátních předpisů.

3.2.1. Zákon o živnostenském podnikání

Stěžejním právním předpisem umožňujícím podnikatelskou činnost v ČR je zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1992. Živnostenský zákon umožňuje výkon samostatně výdělečné činnosti v rámci dlouhodobého nebo trvalého usazení cizích státních příslušníků na našem území. § 69a zmíněného zákona poté opravňuje ke krátkodobému a omezenému poskytování přeshraničních služeb pouze státní příslušníky ze zemí EU.

3.2.2. Směrnice o službách na vnitřním trhu a zákon o volném pohybu služeb

Důležitou směrnicí, jejímž úkolem je dotvoření vnitřního trhu se službami z důvodu hospodářského růstu EU, je směrnice EU o službách na vnitřním trhu č. 2006/123/ES ze dne 12. 12. 2006 (dále jen směrnice o službách). Ta byla implementována do zákona č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, který byl přijat Parlamentem České republiky s účinností od 28. 12. 2009 (dále jen zákon o volném pohybu služeb).

Zákon o volném pohybu služeb integruje předpisy EU a upravuje přeshraniční poskytování služeb, povinnosti a práva podnikajících, činnost JKМ (jednotných kontaktních míst), která usnadňují vstup cizincům z EU do podnikání a součástí jsou i ustanovení, týkající se dozoru nad poskytovateli služeb uvnitř trhu EU.

3.2.3. Směrnice o svobodném pohybu a pobytu občanů Unie

Další z důležitých směrnic EU, která je spojena s podnikáním příslušníků členských států a byla implementována do našeho právního pořádku, mj. do zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, je směrnice č. 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. Jejím cílem je dosažení snadného pohybu a pobytu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků ve všech členských státech.

3.2.4. Směrnice o uznávání odborných kvalifikací

Neopomenutelnou směrnicí, umožňující podnikatelskou činnost na našem území, která byla transponována do našeho právního pořádku a to především do zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států EU a o změně některých zákonů (dále jen zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů, ze dne 10. 12. 2003, je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací ze dne 7.9.2005. Ta nahradila množství předchozích směrnic, tvořících obecný systém navzájem uznávaných odborných kvalifikací. Základem tohoto systému je předpoklad rovnocennosti dosažené odbornosti v jakémkoliv členském státě v porovnání s tuzemskou kvalifikací.

3.2.5. Zákon o uznávání odborné kvalifikace

Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace stanoví postup oprávněných institucí při uznávání odborných způsobilostí a kvalifikací, které jsou vyžadovány na území ČR pro výkon regulovaných činností a byly získány v některém státě EU, EHP nebo Švýcarska. Regulovanými činnostmi jsou myšleny takové činnosti, ke kterým je pro jejich kvalitní výkon vyžadováno splnění určitých podmínek, bez nichž nelze předmětnou činnost vykonávat. Tyto podmínky jsou vzdělání, praxe či jiná odbornost. Regulované činnosti jsou koncesované, vázané a řemeslné živnosti, ale i svobodná povolání a další.

Zákon o uznávání odborné kvalifikace spolu se živnostenským zákonem tvoří právní úpravu uznávání odborné kvalifikace v oblasti živnostenského podnikání v ČR. [27]

Výše uvedené mezinárodní smlouvy v propojení s vnitrostátními předpisy ČR v oblasti živnostenského podnikání, umožňují provozovat podnikatelskou činnost občanům ze všech zemí Evropské unie a to za téměř shodných podmínek jako mají občané ČR. Převážná většina pravidel a podmínek platí i ve státech EHP a Švýcarska, ale vždy je třeba je v konkrétní situaci ověřit.

3.2.6. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Neméně důležitým právním předpisem, který upravuje podmínky vstupu a setrvání cizinců na našem území, je zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů (dále jen zákon o pobytu cizinců). Jsou v něm zakotveny podmínky získání různých druhů pobytů a jejich prodlužování. Zahrnuje pobytové režimy občanů ze zemí EU i z 3. zemí, získávání českého občanství, důvody vyhoštění apod. Povolný dlouhodobý pobyt je jednou z podmínek podání žádosti o živnostenské oprávnění.

3.3. Nový občanský zákoník

S rekodifikací soukromého práva vstoupil dne 1. 1. 2014 v účinnost zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ), zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Současně s účinností těchto nových zákonů došlo ke zrušení některých právních předpisů, mezi kterými byl i zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších

předpisů a zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Zároveň došlo ke změnám ve velké řadě právních předpisů, mezi nimiž je i zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

Živnostenský zákon byl na základě těchto změn novelizován zákonem č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva s účinností též k 1. 1. 2014. V části páté, výše uvedeného zákona, dochází ke změně živnostenského zákona v návaznosti na NOZ a další přijaté předpisy.

Ve vztahu k podnikání NOZ nově řeší například definici podnikatele, možnost výkonu živnosti před 18. rokem věku s přivolením soudu, institut závodu, jmění firmy, smluvní zastoupení podnikatele (prokura) a další. Zabývá se i vztahy mezi podnikateli a jejich zákazníky např. obchodními podmínkami, obsáhle se zabývá problematikou smluv a ochranou spotřebitele.

Důležitým aspektem, který NOZ vnesl do oblasti podnikatelské sféry, spojené s cizími státními příslušníky, je změna v dokládání bezúhonnosti státních příslušníků 3. zemí, kteří získali trvalý pobyt na našem území. [31]

3.4. Pojmy

Živnost: „Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem“. [17]

Cizinec: „Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie“. [14]

3.5. Přeshraniční poskytování služeb příslušníky států EU

Jednou z možností pro cizí státní příslušníky, kteří chtějí podnikat na území České republiky, je přeshraniční poskytování služeb. Tento způsob podnikání je umožněn na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/123/ES z 12.12.2006 o službách na vnitřním trhu, který byl implementován do zákona č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb a který nabyl účinnosti dne 28.12.2009. Při poskytování služeb se tedy podnikatelé neřídí živnostenským zákonem, ale podmínkami vyplývajícími ze zákona o volném pohybu služeb. [2, s. 43]

Směrnice o službách na vnitřním trhu vznikla s cílem posílit konkurenceschopnost EU v rámci světové ekonomiky tím, že budou odstraněny omezení a překážky jak v usazování osob v členských státech, tak ve volném poskytování služeb.

Zákon o volném pohybu služeb tedy umožňuje občanům ze zemí EU včetně jejich rodinných příslušníků, poskytovat přeshraniční služby na území České republiky, aniž by zde museli být jakkoli usazeni a to v takovém rozsahu, ke kterému je opravňuje vystavené podnikatelské oprávnění v domovském státě. Tento zákon obsaženou právní úpravou citelně změnil a ulehčil vstup do podnikání pro občany členských zemí v ČR. Jelikož ale směrnicí č. 2006/123/ES museli transponovat do svého právního pořádku i ostatní členské státy, platí obdobně, i přes některá počáteční omezení, stejné možnosti i pro naše občany. [22]

Za službu je považována jakákoliv samostatně výdělečná činnost vykonávaná za účelem zisku mimo výkon závislé práce. Jedná se o služby, které zahrnují výrobní a obchodní činnosti, ale i svobodná povolání. Může se jednat například o právní služby, zednictví, reklamní činnost, prodej zboží a jiné.

Jsou ovšem i činnosti, kterých se přeshraniční poskytování služeb netýká a které jsou zákonem o volném pohybu služeb vymezeny. Především se jedná o služby obecného zájmu nehospodářské povahy, jako je dodávka plynu, vody, elektřiny, čištění odpadních vod a o služby, které jsou výkonem veřejné moci. Dále sem patří například finanční služby, odvětví elektronické komunikace, doprava, hazardní hry, loterie, sociální a zdravotní služby, veřejné školství, pracovní agentura apod. Pravomoc posoudit, v případě nejasností, zda se jedná o „službu“, má Soudní dvůr EU.

Při posuzování, zda se jedná o usazení nebo přeshraničně poskytovanou službu, je třeba zohlednit, jedná-li se pouze o dočasné a příležitostné poskytování služby anebo o trvalý výkon činnosti.

Příležitostnost ani dočasnost není v tomto případě žádným právním předpisem přesně stanovena a proto dojde-li někdy k pochybám, o jaký typ služby se jedná, je třeba nahlížet na každý případ individuálně, vzhledem k době trvání a četnosti poskytovaných služeb.

Existují ovšem státy, které si stanovují pro dočasné poskytování služeb časový interval. Například v Holandsku se jedná o dobu kratší šesti měsíců.

V případě dlouhodobého nebo pravidelného opakování poskytované služby by se jednalo o status usazení, v jehož případě je třeba v hostitelském státě získat pro výkon činnosti příslušné oprávnění.

3.5.1. Jednotná kontaktní místa

Na základě zákona o volném pohybu služeb byla zřízena jednotná kontaktní místa neboli JKM, jejichž hlavní náplní je usnadnit vstup do podnikatelské činnosti v členských státech EU cizím státním příslušníkům. Seznam JKM je stanoven vyhláškou MPO č. 248/2009 Sb. ze dne 29. 7. 2009.

V celé ČR je celkem 15 JKM a jedno ve formě elektronické. Byla zřízena na vybraných obecních živnostenských úřadech a slouží jako centrální informační místa pro osoby, které chtějí podnikat na vnitřním trhu EU. Podávají informace k podnikání v jednotlivých státech EU a jejich prostřednictvím je možno vyřídit potřebné formality u příslušných správních institucí.

Pomocí elektronického systému jsou propojena s JKM v ostatních členských státech, která byla zřízena ke stejnému účelu na základě směrnice o službách a díky kterému je velmi usnadněna mezinárodní spolupráce a dostupnost potřebných dat. [18]

3.5.2. Podmínky přeshraničního poskytování služeb fyzickými osobami neboli osobami samostatně výdělečně činnými

Před prvním poskytnutím přeshraniční služby, jež je živností, musí státní příslušník členského státu, poskytovatel služby, splnit některé podmínky.

Poskytovatelem služby je osoba, usazená v členském státě EU a nabízející a poskytující služby v jiném členském státě. Nejdůležitější podmínkou, kterou musí poskytovatel splňovat je mít pro poskytovanou službu v ČR vystavené odpovídající podnikatelské oprávnění vydané příslušným úřadem v zemi usazení a dále, aby centrum podnikatelských aktivit i nadále zůstávalo v zemi usazení a služba byla poskytována pouze nahodile a nesoustavně bez pravidelně se opakujících intervalů. Převážná část činnosti musí být vykonávána v domovském státě.

3.5.3. Uznání odborné kvalifikace

Jestliže chce občan členského státu poskytovat přeshraničně službu, která v České republice spadá do režimu regulovaných činností, které jsou živností, může tuto činnost

vykonávat pouze v případě, má-li ve státě usazení vydané příslušné oprávnění stejného rozsahu a nemusí žádat uznávací orgán ČR, kterým je Ministerstvo průmyslu a obchodu, o uznání odborné kvalifikace. Je ovšem povinen svůj záměr uznávacímu orgánu předem písemně oznámit. Oznámení je platné pouze jeden rok a je k němu třeba doložení totožnosti, prokázání státní příslušnosti a odborné kvalifikace. Jestliže bude v budoucnu, po uplynutí jednoho roku od oznamovací povinnosti, předmětná činnost v České republice opět dočasně vykonávána, je třeba provést oznámení uznávacímu orgánu opětovně. Takovýto postup je schválen z toho důvodu, že spousta podmínek splnil podnikatel již ve státě usazení. [4, s. 220]

V případě, že činnost není v domovském státě regulovaná, ale v České republice ano, musí podnikatel uznávací orgán požádat o schválení odborné kvalifikace a doložit doklady o jejím vykonávání v délce dvou let během posledního desetiletého období nebo odpovídajícími doklady o vzdělání. Uznávací orgán musí vydat rozhodnutí o schválení odborné kvalifikace ve lhůtě třiceti dnů, v opačném případě platí tzv. tichý souhlas, což znamená, že oprávnění k poskytování služeb vzniká marným uplynutím lhůty pro vydání rozhodnutí.

Žádný z předkládaných dokladů není třeba dokládat v originálu ani s ověřeným překladem, je-li možné jeho pravost ověřit pomocí administrativní spolupráce a dálkovým elektronickým přístupem mezi jednotlivými členskými státy.

Jestliže poskytovaná služba nepatří mezi regulované činnosti, nemusí poskytovatel plnit žádnou oznamovací povinnost. V případě, že by byla poskytována přeshraniční služba, spadající do regulovaných činností, aniž by podnikatel svůj úmysl oznámil uznávacímu orgánu hostitelského státu, jednalo by se o neoprávněné podnikání, za které hrozí finanční sankce dle právních předpisů dané země. Vyskytne-li se opodstatněné podezření na neoprávněné poskytování služeb, je v kompetenci uznávacího orgánu přezkoumání odborné kvalifikace poskytovatele služby. [3, s. 102]

Vyskytne-li se u regulovaných činností obava z negativního dopadu na veřejné zdraví či bezpečnost, musí OSVČ požádat o ověření své odborné kvalifikace a to před poskytováním služby. Uznávací orgán, MPO, může žadatele vyzvat k doplnění kvalifikace nebo k vykonání rozdílové zkoušky. Ministerstvo průmyslu a obchodu musí ve věci rozhodnout ve lhůtě devadesáti dnů. V případě záporného stanoviska nelze činnost

vykonávat, nerozhodne-li orgán ve stanovené lhůtě, platí taktéž princip tichého souhlasu. [4, s. 178]

Je povinností každého přeshraničního poskytovatele služby, aby si sám nebo prostřednictvím domovského JKM zjišťoval, je-li u nás provozovaná činnost regulovaná nebo nikoliv. Seznam regulovaných činností v ČR je možno nalézt v české národní databázi regulovaných profesí, vedené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Česká republika patří ke státům se značným počtem regulovaných profesí a v současné době dochází ke snaze zredukovat jejich počet na únosnější míru.

3.5.4. Pojištění odpovědnosti za škodu

K podmínkám přeshraničního poskytování služeb je možno zařadit také povinnost mít uzavřeno pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou na našem území. Má-li poskytovatel služby uzavřít pojištění pro případ odpovědnosti za škodu na zdraví, životě či majetku způsobenou v souvislosti s podnikáním, je možno toto nahradit obdobným pojištěním uzavřeným ve státě usazení. V každém členském státě se ovšem toto pojištění nemusí shodovat ve všech hlediscích a v tom případě musí být uzavřeno dodatečné pojištění odpovědnosti za škodu tak, aby odpovídalo českým právním předpisům.

3.5.5. Informační povinnost

K obecnějším podmínkám potom patří informační povinnost poskytovatele služby vůči příjemci služby. Příjemcem služby je osoba, oprávněně pobývající na území některého z členských států EU a využívající poskytovanou službu na území členského státu.

Informační povinností poskytovatele služby je zpřístupnění údajů ještě před uzavřením smlouvy o poskytované službě. Jedná se o osobní a kontaktní údaje ke své osobě, sídlo podnikání, DIČ podnikatele, obchodní podmínky, odhad ceny poskytované služby, informace o pojištění odpovědnosti za škodu aj. Informace musí být zpřístupněny v místě poskytované služby prostřednictvím předkládaných dokumentů či formou dálkového přístupu. [16]

3.5.6. Nediskriminační podmínky přístupu

Důležitou podmínkou, kladenou na poskytovatele služeb a zmiňovanou jak ve směrnici o službách, tak v zákonu o volném pohybu služeb, je jeho povinnost, zajistit

nediskriminační podmínky přístupu příjemců služby k poskytovaným službám, především v aspektu jejich státní příslušnosti. [6, s. 25]

3.5.7. Sociální a zdravotní pojištění, daň z příjmu fyzických osob, DPH

Pro případnou kontrolu výkonu činnosti by měl mít poskytovatel služby u sebe přenosný formulář A1, který na požádání vystavují instituce sociálního zabezpečení v zemi původu. Tento dokument osvědčuje, že podnikatel odvádí příspěvky na sociálním zabezpečení v domovském státě a současně potvrzuje, kterým právním předpisům podnikatel podléhá. Podléhat může poskytovatel služby právním předpisům pouze jednoho státu. Dle nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004 ze dne 29. 4.2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a v souladu s prováděcím nařízením č. 987/2009 ze dne 16.9.2009 podléhá OSVČ, která vykonává svoji činnost ve více členských státech, právním předpisům toho státu, kde vykonává podstatnou část své činnosti či kde se nachází centrum její činnosti. Na základě tohoto formuláře tedy odpadá podnikateli povinnost hradit pojistné na sociálním pojištění v ČR. [10]

Formulář A1 je však podnikateli vystaven jen v případě, byla-li daná činnost vykonávána v domovském státě alespoň 2 měsíce před podáním žádosti o jeho vydání a byly odvedeny příspěvky do systému sociálního zabezpečení. Dle nařízení 883/2004 může OSVČ přeshraničně poskytovat služby v délce maximálně 24 měsíců a poté má možnost požádat ve svém domovském státě správu sociálního zabezpečení o udělení výjimky a prodloužení formuláře A1, stvrzujícího i nadále setrvání v příslušnosti k právním předpisům domovského státu. Výjimku schvalují orgány obou zúčastněných států. Není-li výjimka schválená, musí poskytovatel služby odvádět příspěvky do sociálního systému našeho státu. [9, s. 182]

Jestliže bude chtít podnikatel opětovně poskytovat přeshraniční služby v našem státě, může o potvrzený formulář A1 požádat až po uplynutí 2 měsíců od předchozí ukončené zakázky v našem státě.

V rámci Evropské unie je jedním z druhů sociálního pojištění i pojištění zdravotní, pro které platí stejná pravidla, co se týče příslušnosti k právním předpisům.

Jako doklad, stvrzující, že poskytovatel služby hradí ve svém domovském státě povinné zdravotní pojištění, slouží Evropský průkaz zdravotního pojištění (European Health Insurance Card – EHIC). Tento průkaz osvědčuje nárok podnikatele na nezbytnou

lékařskou zdravotní péči přiměřené povaze nemoci a předpokládané délce pobytu na území všech členských států a je třeba mít ho vždy u sebe. Na základě tohoto průkazu musí být podnikatel ošetřen na našem území za stejných podmínek jako občan ČR. Poskytování zdravotní péče v rámci EU se řídí nařízením Rady ES. Je na uvážení každého podnikatele, zda je vhodné zvolit ještě další doplňkovou formu zdravotního pojištění. [32]

Povinností každého přeshraničního poskytovatele služeb je znát smlouvy o zamezení dvojího zdanění, které má Česká republika uzavřeny s každým členským státem vyjma Lichtenštejnska. Tyto smlouvy jsou nadřazeny vnitrostátním daňovým zákonům a stanovují přesné podmínky, v jaké maximální výši a kterému smluvnímu státu budou daně z příjmu odváděny. Poskytovatel služby musí vědět, nevznikne-li mu stálá provozovna, tzn., bude-li mít, dle zákona o dani z příjmu, stálé místo k výkonu své činnosti v České republice např. kancelář, dílnu apod. Stálá provozovna vzniká i v případě, je-li činnost vykonávána bez stálého místa k činnosti, ale přesahuje určité časové období. Přesáhne-li tato doba 183 dnů v období po sobě jdoucích dvanácti měsíců, vzniká poskytovateli služby daňová povinnost i v České republice v souladu s příslušnou smlouvou o zamezení dvojího zdanění uzavřenou s domovským státem podnikajícího cizince. Stálá provozovna bývá definována v článku č. 5 smlouvy o zamezení dvojího zdanění. [9, s. 88]

Stejně tak je povinností OSVČ dodržovat pravidla pro odvod DPH, která se v České republice řídí zákonem č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty, do kterého byla implementována směrnice EU č. 2006/112/ES ze dne 28. 11. 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty.

Směrodatné pro určení státu, ve kterém bude poskytovatel služby DPH uplatňovat nebo odvádět, je místo, z něhož je činnost řízena. U některých přeshraničních služeb platí režim tzv. reverse-charge, režim „samovyměření daně“, kdy má povinnost odvést DPH příjemce služby. Jestliže se tento režim neuplatní, nebo ani jeden z aktérů není ve svém domovském státě plátcem DPH, musí se poskytující podnik na našem území k DPH zaregistrovat.

Dalšími doklady, potřebnými pro případnou kontrolu, je dohoda o dílo, objednávka nebo jiný doklad, na základě kterého je zakázka v našem státě vykonávána a živnostenské oprávnění ze země původu s překladem.

3.6. Přeshraniční poskytování služeb prostřednictvím zaměstnanců

Přeshraničně poskytovat služby na našem území mohou i OSVČ a právnické osoby z členských států a to prostřednictvím svých zaměstnanců. V takovém případě se jedná o tzv. vysílání pracovníků.

Vysílání pracovníků se řídí směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 96/71/ES, ze dne 16. 12. 1996, o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb (dále jen směrnice o vysílání). Výchozí zásady této směrnice byly v České republice transponovány do zákoníku práce, který od 1. 1. 2007 upravuje pouze podmínky zaměstnanců vysílaných do ČR a neřeší jejich vysílání do ostatních členských států. [4, s. 184]

Dle této směrnice je vyslaným pracovníkem osoba, která po časově omezenou dobu vykonává práci v jiném členském státě, než obvykle pracuje. Činnost vykonává pro poskytovatele služeb (OSVČ nebo PO) a to na základě uzavřeného pracovněprávního vztahu. Poskytovatel služby musí mít s příjemcem služby z jiného členského státu uzavřenu smlouvu o poskytované službě.

Stejně jako u OSVČ se i u právnických osob (dále jen podnik) při přeshraničním poskytování služeb prostřednictvím zaměstnanců posuzuje, zda se jedná o dočasnou, krátkodobou a nepravidelně opakovanou činnost a to vykonávanou jen v oborech, na které má poskytovatel služby vystavené odpovídající podnikatelské oprávnění ve svém domovském státě.

3.6.1. Pracovní podmínky

Podnik může vyslat pouze své zaměstnance a tyto musí předem informovat o době, na kterou budou přibližně vysláni a v jaké měně jim bude vyplácena mzda nebo plat. Je nezbytné, aby pracovněprávní vztah trval po celou dobu vyslání. Vyslané pracovníky musí vyplácet zaměstnavatel a jedině ten s nimi případně může rozvázat pracovní poměr. Souběžně nesmí být uzavřen pracovní vztah i s příjemcem služby. Podnik je povinen svým zaměstnancům v hostitelské zemi zajistit takové pracovní podmínky, které odpovídají tamějším právním předpisům, jsou-li pro zaměstnance výhodnější. V opačném případě platí pracovní podmínky aplikované v domovském státě.

Směrnice o vyslání se týká těchto pracovních podmínek:

„a) maximální délky pracovní doby a minimální doby odpočinku,

- b) minimální délka dovolené za kalendářní rok,*
- c) minimální mzda, včetně sazeb za přesčasy; tento bod se nevztahuje na doplňkové podnikové systémy zaopatření v důchodu,*
- d) podmínky poskytování pracovníků, zejména prostřednictvím podniků pro dočasnou práci,*
- e) ochrana zdraví, bezpečnosti a hygieny při práci,*
- f) ochranná opatření týkající se pracovních podmínek těhotných žen nebo žen krátce po porodu, dětí a mladistvých,*
- g) rovné zacházení pro muže a ženy a ostatní ustanovení o nediskriminaci.“ [11]*

Je-li v zemi vyslání minimální mzda nižší, musí vyslaný pracovník dostávat vyšší mzdu stanovenou právním předpisem hostitelské země. Aktuální výše minimální mzdy je v České republice 8.500 Kč.

Existuje výjimka z dodržení pracovních podmínek hostitelského státu, která se týká minimální délky dovolené a minimální mzdy při první montáži či instalaci zboží vyslanými zaměstnanci. Jestliže v těchto případech nepřesáhne doba vyslání 8 dnů, nemusí vysílající podnik dodržet podmínky týkající se minimální délky dovolené a minimální mzdy hostitelského státu. O lhůtu 8 dnů se jedná ve většině členských států, v České republice je tato lhůta prodloužena zákoníkem práce na dobu třiceti dnů. [11]

Každá členská země nemá stanovenou minimální mzdu. V takovém případě se vysílající podnik musí řídit v hostitelské zemi všeobecně platnými kolektivními smlouvami nebo kolektivními smlouvami platícími v daném oboru činnosti.

Tabulka 1: Přehled minimální mzdy v některých zemích EU k 1. 1. 2014

Země	Minimální mzda (v Kč)	Minimální mzda (v národní měně)
Lucembursko	52 455	1 921 EUR
Belgie	41 014	1 502 EUR
Nizozemí	40 577	1 486 EUR
Irsko	39 922	1 462 EUR
Francie	39 458	1 445 EUR
Velká Británie	34 549	1 041 GBP
Slovinsko	21 545	789 EUR
Španělsko	17 613	645 EUR
Řecko	15 838	580 EUR
Portugalsko	13 244	485 EUR
Polsko	11 019	1 680 PLN
Chorvatsko	10 759	3 018 HRK
Estonsko	9 694	355 EUR
Slovensko	9 612	352 EUR
Maďarsko	8 954	101 500 HUF
Lotyšsko	8 738	320 EUR
Česká republika	8 500	8 500 Kč
Litva	7 884	1 000 LTL
Rumunsko	5 136	850 RON
Bulharsko	4 748	340 BGN

Zdroj: Finance.cz [25]

Z údajů uvedených v tabulce 1 je patrné, že zaměstnancům vyslaným na naše území za účelem přeshraničního poskytování služeb, by zaměstnavatelé vypláceli minimální

mzdu stanovenou v domovském státě, neboť Česká republika patří mezi země s velmi nízkou minimální mzdou. K 1. 1. 2015 byla v ČR schválena minimální mzda ve výši 9200 Kč a ve Spolkové republice Německo minimální mzdu ve výši 8,5 EUR/hod. [4, s. 187]

3.6.2. Regulovaná činnost

Je-li v rámci zakázky na našem území provozovaná regulovaná činnost, je třeba provést ohlášení výkonu činnosti uznávacímu orgánu, MPO, kdy odbornou způsobilost prokazuje podnik prostřednictvím ustanoveného odpovědného zástupce, nikoliv vysílání zaměstnanci. Odpovědný zástupce tedy doloží odpovídající odbornou způsobilost (vzděláním, dostatečnou praxí apod.) s překladem. Je-li u nás činnost regulovaná a ve vysílajícím státě nikoliv, postačí stejně jako u OSVČ, doloží-li odpovědný zástupce, že předmětnou činnost v domovském státě vykonával nejméně po dobu dvou let za poslední desetileté období. Dále je u odpovědného zástupce třeba prokázat státní občanství a u podniku doklady, prokazující zákonné usazení v domovském státě.

Není-li činnost regulovaná, ohlášení není třeba učinit. I v tomto případě platí, že existují-li oprávněné obavy z ohrožení veřejného zdraví nebo bezpečnosti, má uznávací orgán ČR právo na ověření kvalifikace podniku.

3.6.3. Povinnosti a potřebné dokumenty

U přeshraničního poskytování služeb prostřednictvím zaměstnanců byl zaveden institut tzv. notifikační povinnosti, kterou musí v ČR splnit příjemce služby, tedy subjekt, k němuž jsou do České republiky vysláni pracovníci zahraničního podniku na základě uzavřené smlouvy. Příjemce služby tedy musí předem, dle zákona č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, ohlásit místně příslušné pobočce krajského úřadu práce den nástupu vyslaných zaměstnanců k výkonu dohodnuté činnosti. Dále je třeba oznámit jejich osobní údaje, počet, pracovní zaměření a identifikaci vysílajícího podniku. Vyslaní pracovníci z Evropské unie nemusí mít pracovní povolení. Stejně tak je třeba ohlásit ukončení jejich činnosti na našem území. [11]

Příjemce služby má povinnost vést evidenci vyslaných pracovníků z EU, kde jsou uvedeny jejich identifikační údaje, čísla cestovních dokladů, požadovaná kvalifikace a druh a místo vykonávané činnosti. Dále musí dbát na dodržování pracovních podmínek dle zákoníku práce a mít na pracovišti potřebné doklady k případné kontrole jako jsou

pracovní smlouvy vyslaných pracovníků uzavřené se zaměstnavatelem v domovském státě, EHIC – Evropský průkaz zdravotního pojištění, formuláře A1, doklady totožnosti a další. Dodržování pracovních podmínek a bezpečnostních předpisů kontrolují převážně příslušné inspektoráty práce.

Jestliže je zřejmé, že pobyt vyslaných pracovníků z EU přesáhne na našem území dobu třiceti dnů, je jejich povinností ohlásit se na příslušné úřadovně cizinecké policie a to ve třicetidenní lhůtě od vstupu na naše území.

Jestliže se tito zaměstnanci budou na našem území zdržovat déle než 3 měsíce, mohou požádat o přechodný pobyt občana EU dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen zákon o pobytu cizinců) na pracovištích Ministerstva vnitra ČR, odboru azylové a migrační politiky. Toto rozhodnutí závisí na svobodné vůli vyslaných pracovníků, ale není jejich povinností. Na druhou stranu se tyto osoby během svého pobytu na našem území dostávají do kontaktu s různými institucemi, které potvrzení o přechodném pobytu občana EU vyžadují např. banky, úřady aj.

Stejně podmínky, týkající se povinného ohlášení pobytu a získání přechodného pobytu na naše území, platí i pro OSVČ přeshraničně poskytující služby. [4, s. 25]

Obdobně jako u OSVČ přeshraničně poskytujících služby platí i u vysílaných zaměstnanců povinnost mít u sebe, pro případnou kontrolu formulář A1, potvrzení správou sociálního zabezpečení z domovského státu, který osvědčuje příslušnost k právním předpisům. Jeho platnost je maximálně 24 měsíců. Například v České republice může tento formulář vystavit správa sociálního zabezpečení pouze pro ty osoby, za které již byl do systému alespoň jednou odveden příspěvek na sociální pojištění a také jen těm osobám, které mají uzavřené se zaměstnavatelem pracovní poměr nebo dohodu o pracovní činnosti. V ostatních případech formulář A1 vystavit nelze. V jednotlivých členských zemích si podniky musí sami zjišťovat, jaké jsou podmínky pro vydání tohoto potvrzení. Formulář A1 také stvrzuje, že fakticky jde jen o „vyslání“ pracovníků. [9, s. 181]

Potřeba je i Evropský průkaz zdravotního pojištění, na jehož základě, má vyslaný pracovník na našem území právo na zdravotní ošetření ve stejném rozsahu jako český občan. Musí se jednat o nutné ošetření a nikoliv o plánovaný zdravotní zákrok.

3.6.4. Daňová povinnost

Podnik za vyslané pracovníky odvádí daň z příjmu v domovském státě, jestliže se na našem území tyto nezdrží celkem déle než 183 dnů za zdaňovací období nebo déle než 12 po sobě jdoucích jakýchkoliv měsíců, jestliže jsou stále odměňováni zaměstnavatelem a tyto odměny nejdou na vrub stálé provozovny zřízené v našem státě. Lhůty, které jsou směrodatné pro odvod daně z příjmu, se mohou ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění s jednotlivými státy EU lišit. Jestliže je lhůta 183 dnů překročena, nebo vznikla podniku stálá provozovna, musí se tento zaregistrovat k dani z příjmu v České republice. V případě rozporu s příslušnou smlouvou o zamezení dvojího zdanění má mezinárodní smlouva přednost. [9, s. 72]

3.6.5. Dozor a kontrolní činnost

Hlavním dozorovým orgánem nad přeshraničním poskytováním služeb v ČR je Ministerstvo průmyslu a obchodu. Živnostenským zákonem bylo právo kontroly svěřeno i živnostenským úřadům. Jejich pravomoc je vcelku omezená, neboť se vztahuje pouze na kontrolu oprávněnosti poskytovaných služeb, státního občanství poskytovatele, zjištění, zda jsou služby poskytovány pouze dočasně, není-li zřízena provozovna, zda byla splněna ohlašovací povinnost pro živnosti regulované. Jelikož tyto podnikatelé, neprovozují-li na našem území regulovanou činnost, nemají vlastně žádnou povinnost registrace, stává se jejich kontrola velmi obtížnou či nemožnou, což pro ně představuje výhodu oproti českým podnikatelům. [1, s. 148]

Kontrolu pracovních podmínek vyslaných zaměstnanců může provádět oblastní inspektorát práce. Za nedodržování ustanovení zákoníku práce hrozí zaměstnavatelům pokuty až do výše 2 milionů korun českých.

Osoby přeshraničně poskytující služby včetně vyslaných pracovníků mohou být dále kontrolovány orgány cizinecké policie, které mohou zjišťovat oprávněnost pobytu na našem území. Kontrola v souvislosti s podnikáním přísluší i dalším institucím, které k tomu mají pravomoc.

Podniky přeshraničně poskytující služby na našem území přísluší k odvodu DPH dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a platí pro ně toto základní pravidlo:

„ (1) Místem plnění při poskytnutí služby osobě povinné k dani je místo, kde má tato osoba sídlo. Pokud je však tato služba poskytnuta provozovně osoby povinné k dani,

nacházející se v jiném místě, než kde je její sídlo, je místem plnění místo, kde je tato provozovna umístěna. Za tuto provozovnu se považuje organizační složka této osoby povinné k dani, která může přijímat a využívat služby, které jsou poskytovány pro potřebu této provozovny, neboť je dostatečně stálá a má vhodné personální a technické zdroje.

(2) Místem plnění při poskytnutí služby osobě nepovinné k dani je místo, kde má osoba poskytující službu sídlo. Pokud je však tato služba poskytnuta prostřednictvím provozovny osoby povinné k dani, nacházející se v jiném místě, než kde je její sídlo, je místem plnění místo, kde je tato provozovna umístěna.

(3) Pro účely stanovení místa plnění při poskytnutí služby se za osobu povinnou k dani považuje

a) osoba povinná k dani ve vztahu ke všem službám, které jí jsou poskytnuty, i když jsou poskytnuty pro činnost, která není předmětem daně,

b) právnická osoba nepovinná k dani, která je identifikovanou osobou nebo osobou registrovanou k dani v jiném členském státě.

(4) Základní pravidlo pro stanovení místa plnění při poskytnutí služby podle odstavců 1 a 2 se použije, pokud tento zákon nestanoví jinak.“ [13]

Tabulka 2: Sazby DPH v EU k 29. 7. 2014

Stát	Standardní DPH (v %)	Snížená DPH (v %)
Belgie	21	6, 12
Bulharsko	20	9
ČR	21	15
Dánsko	25	-
Estonsko	20	9
Finsko	24	10; 14
Francie	20	2,1; 5,5; 10
Chorvatsko	25	5; 13
Irsko	23	4,8; 9; 13,5
Island	25,5	5
Itálie	22	4; 10
Kypr	19	5; 9
Lichtenštejnsko	7,6	2,4; 3,6
Litva	21	5; 9
Lotyšsko	21	12
Lucembursko	15	3; 6; 12
Maďarsko	27	5; 18
Malta	18	5; 7
Německo	19	7
Nizozemsko	21	6
Norsko	25	8; 15
Polsko	23	5; 8
Portugalsko	23	6; 13
Rakousko	20	10; 12
Rumunsko	24	5; 9
Řecko	23	13; 6,5
Slovensko	20	10
Slovinsko	22	9,5
Španělsko	21	4; 10
Švédsko	25	6; 12
Švýcarsko	8	2,5; 3,8
Velká Británie	20	5

Zdroj: BusinessInfo.cz [19]

Dle stále platných směrnic EU č. 77/388/ES ze dne 17. 5. 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně a č. 2006/112/ES z 28. 11. 2008 o společném systému daně z přidané hodnoty, nesmí být základní sazba DPH nižší než 15% a snížená sazba DPH nesmí klesnout pod 5%. Z tabulky 2 je ovšem patrné, že některé státy mají povolenou

výjimku z této normy. V České republice byla k 1. 1. 2015 stanovena druhá snížená sazba DPH ve výši 10%.

3.7. Podnikání cizinců dle živnostenského zákona

Další možností pro cizí státní příslušníky, kteří chtějí na našem území podnikat v činnostech, které jsou živností, je podnikání v režimu živnostenského zákona. Živnostenský zákon v případě cizinců vyžaduje institut usazení na území ČR. Právo usazení je stanoveno pro cizince z EU ve Smlouvě o fungování EU a cizinci ze třetích zemí musí mít za účelem podnikání u nás povolený pobyt. Usazení je spojeno s dlouhodobou nebo trvalou participací na ekonomickém chodu hostitelského státu.

3.7.1. Všeobecné podmínky podnikání

Všeobecnými podmínkami z hlediska živnostenského zákona jsou plná svéprávnost a bezúhonnost podnikatele.

Plná svéprávnost je způsobilost právně jednat a člověk jí nabývá zletilostí, dovršením věku osmnácti let. Věk osmnácti let byl jednou ze všeobecných podmínek podnikání do 31. 12. 2013. Novelou občanského zákoníku byla tato podmínka zmírněna a od 1. 1. 2014 mají možnost podnikat i osoby mladší, jestliže k souhlasu rodičů nezletilého přivolí i soud. Nezletilý musí soudu prokázat schopnost sám se živit a obstarávat své záležitosti.

Druhou ze všeobecných podmínek podnikání je bezúhonnost.

Bezúhonnost dle živnostenského zákona: *„Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchán v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.“* [17]

Bezúhonnost se u cizinců z EU dokládá dokladem, který je ekvivalentem výpisu z Rejstříku trestů v ČR, který vydávají příslušné správní orgány členského státu dle občanství nebo posledního pobytu a to v případě, že tento cizí státní příslušník nemá na našem území povolený přechodný pobyt. Tento doklad musí být přeložen do českého jazyka, ale nemusí být přeložen tlumočnickem zapsaným v seznamu znalců a tlumočnicků a nepožaduje se ani jeho ověření. Současně je povinnost doložit i výpis z Rejstříku trestů, který spravuje Ministerstvo spravedlnosti ČR. Tento dokument si vyžádají pracovníci

živnostenských úřadů sami formou elektronického dálkového přístupu. V případě, kdy má cizinec z EU povolen přechodný pobyt, je živnostenským úřadem vyžádán pouze výpis z Rejstříku trestů.

Cizinci ze třetích zemí, kteří mají povolený požadovaný druh pobytu, dokládají bezúhonnost dokladem ze země, jejíž jsou občany a také výpisem z Rejstříku trestů. Doklady o bezúhonnosti ze třetích zemí musí být přeloženy do češtiny a to tlumočnickem zapsaným do seznamu znalců a tlumočnicků a jejich pravost musí být ověřena.

U cizinců, kteří získali trvalý pobyt na našem území, je požadován vždy jen výpis z Rejstříku trestů.

K posouzení správnosti doložených zahraničních dokladů o bezúhonnosti mají živnostenské úřady k dispozici metodické pomůcky a informace, které přesně stanoví, které instituce jsou v zahraničí oprávněny tento doklad vydat.

V případě, že Česká republika nemá uzavřenou smlouvu o právní pomoci, jejíž součástí je i vzájemné uznávání veřejných listin, se státem, ze kterého byl rejstřík trestů doložen, musí být tento doklad buď superlegalizován, nebo ověřen apostilou.

Jednodušším způsobem ověření je apostila. Ta se ovšem týká jen těch států, které uzavřely Úmluvu o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin v Haagu. Tato speciální ověřovací doložka je vystavována apostilním orgánem v zahraničí a nepotřebuje již další přeověření. V České republice je apostilním orgánem Ministerstvo spravedlnosti ČR i Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

Superlegalizace je vyšší ověření veřejných listin prokazující, že ověřovaný doklad je pravý a může být použit v zahraničí. Nejprve je trestní rejstřík ověřen nadřízeným orgánem vydávající instituce a poté je superlegalizován (přeoověřen) konzulárním úřadem ČR, tedy státu, kde bude použit.

Platnost těchto dokladů je maximálně 3 měsíce od data vydání. V případě záznamu v těchto dokladech je na posouzení živnostenského úřadu, zda bude žadatel považován, z pohledu živnostenského podnikání, za bezúhonného či nikoliv.

3.7.2. Zvláštní podmínky provozování živnosti

Zvláštními podmínkami jsou, z hlediska živnostenského zákona, myšleny odborná či jiná způsobilost. Odbornou způsobilostí je myšleno vzdělání nebo praxe v oboru popřípadě kombinace obojího. Pro volné živnosti není odborná způsobilost ani praxe stanovena.

Stanovena je vždy konkrétně pro jednotlivé vázané a koncesované živnosti dle příloh živnostenského zákona, kde jsou tyto živnosti uvedeny. Odborná způsobilost pro všechny řemeslné živnosti je stanovena jednotně a platí pro cizí státní příslušníky i české občany bez výjimky. K ohlášení řemeslné živnosti se dokládá buď výuční list v požadovaném nebo příbuzném oboru (u příbuzného oboru je třeba ještě doklad o vykonání jednoleté praxe) nebo ukončené středoškolské či vysokoškolské vzdělání v příslušném oboru. Doklady o vzdělání lze nahradit šestiletou praxí v požadované činnosti, která musí být doložena pracovníprávním vztahem. Odborná způsobilost může být též doložena profesními kvalifikacemi v požadovaném oboru dle Národní soustavy kvalifikací. [1, s. 75]

U všech regulovaných činnostech lze prokázat odbornou způsobilost příslušníků EU doložením dokladu, osvědčujícího uznání odborné kvalifikace. Uznávání odborné kvalifikace se řídí zákonem č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace. Rozhodnutí, které je vydáno na žádost podnikatele na základě doložených požadovaných dokladů, vydá Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, které je uznávacím orgánem v případě živností. Někdy bývá jeho součástí i potvrzení o bezúhonnosti žadatele nebo další osvědčované skutečnosti. Rozhodnutí o uznání odborné kvalifikace musí být vydáno do devadesáti dnů ode dne podání žádosti, ve složitějších případech do sto dvaceti dnů. V případě doložení uznání odborné kvalifikace MPO již živnostenským úřadům nepřísluší tuto odbornou způsobilost dále přezkoumávat. [15]

V případě, kdy lze prokázat kvalifikaci v regulovaných živnostech přímo živnostenskému úřadu, mohou příslušníci států EU dokládat své výuční listy, doklady o ukončeném středoškolském a vysokoškolském vzdělání pouze s neověřeným překladem. Pravomoc posoudit jejich adekvátnost leží na živnostenských úřadech. Dále mají tyto osoby také možnost odbornou způsobilost pro řemeslné živnosti nahradit doložením většinou několikaletého nepřetržitého výkonu požadované činnosti v různém pracovním postavení, vykonanou v některém z členských států EU a od výkonu této činnosti nesmí uplynout více než 10 let před podáním žádosti. Přesné požadavky na dokládání této praxe jsou stanoveny v § 7 živnostenského zákona. § 7 je možno použít i u několika vázaných a koncesovaných živností. Tento postup je schválen také dle zák. č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace. Stejně možnosti při dokládání odbornosti mají i příslušníci států EHP a Švýcarska. [1, s. 43]

Žadatelé o regulované činnosti z 3. zemí předkládají živnostenským úřadům doklady o vzdělání, které musí být nostrifikovány, tzn., že musí být uznány jako rovnocenné českým dokladům o vzdělání. Nostrifikaci provádí školské odbory Krajských úřadů a to pro výuční listy, ukončené středoškolské vzdělání apod. Diplomy o vysokoškolském vzdělání nostrifikují vysoké školy v příslušných oborech. Předkládané doklady musí být přeloženy do českého jazyka a úředně ověřeny. Podle toho, zda mají státy s ČR uzavřenu mezinárodní dohodu o právní pomoci nebo ne, musí být tyto doklady buď ještě superlegalizovány, nebo ověřeny apostilou. Jestliže je zahraniční vzdělání podobné, je uznáno, v případě, že se podstatně liší, je zamítnuto a liší-li se částečně, musí proběhnout nostrifikační zkouška, kterou jsou znalosti žadatele ověřeny. [28]

U všech cizích příslušníků platí, stejně jako u českých žadatelů, možnost nahrazení odborné kvalifikace ustanovením odpovědného zástupce, který za žadatele odbornou způsobilost doloží. Odpovědná osoba musí být u živnosti ustanovena až do té doby, dokud žadatel nebude sám odbornost splňovat.

3.7.3. Povolení k pobytu

Další důležitou podmínkou podání žádosti o živnostenské oprávnění je u cizinců doložení povoleného dlouhodobého pobytu nebo víza nad 90 dnů. Tato povinnost se netýká cizinců z EU. Jak bylo řečeno v části u přeshraničního poskytování služeb, cizinci z těchto zemí mohou při pobytu delším než 3 měsíce (což se u usídlení na našem území předpokládá) požádat o přechodný pobyt občana EU dle zák. č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců. Je to jejich svobodná volba. Ovšem vzhledem k tomu, že dochází k častému kontaktu s různými institucemi, které pro svoji činnost přechodný pobyt vyžadují, je častým jevem i u těchto osob oficiálně povolený přechodný pobyt. Dokládání dlouhodobého pobytu a víz k pobytu nad 90 dnů se týká tedy pouze cizinců z 3. zemí.

Vízum k pobytu nad 90 dnů je povolením ke vstupu nebo pobytu ve státě, s nímž nemá země původu uzavřenu dohodu o bezvízovém styku. Žádost o toto vízum může podat občan třetího státu na zastupitelském úřadě ČR jen ve státě, jehož je občanem, nebo kde má povolen trvalý či dlouhodobý pobyt. K žádosti je třeba doložit předepsané doklady a náležitosti s ověřeným překladem. Jedná se například o doklady o bezúhonnosti, pas, potvrzení o zajištění ubytování, finanční prostředky k pobytu na našem území, potvrzení, že žadatel netrpí závažnou chorobou apod. Přijaté žádosti vyřizuje Ministerstvo vnitra ČR,

dle zákona o pobytu cizinců, ve lhůtě maximálně sto dvaceti dnů. Udělení víza opravňuje cizince z 3. zemí ke vstupu na naše území. Dlouhodobé vízum (tedy vízum nad 90 dnů) může být vydáno za různým účelem např. za účelem studia, zaměstnání, podnikání atd. Účel víza není v dnešní době z hlediska živnostenského zákona pro živnostenské úřady podstatný. Platnost víza je maximálně 180 dnů a poté je zapotřebí požádat o jeho prodloužení nebo o povolení k dlouhodobému pobytu. [29]

Na vízum nad 90 dnů zpravidla navazuje povolení k dlouhodobému pobytu. O toto povolení je možné taktéž žádat na zastupitelských úřadech ČR nebo přímo na jednotlivých pracovištích Odboru azylové a migrační politiky MVČR dle pobytu cizince. Ke schvalovacímu procesu je potřeba doložit dokumenty, prokazující určité skutečnosti jako je cestovní pas, doklad o zajištěném ubytování, finanční prostředky k pobytu, potvrzení o neexistenci daňových nedoplatků a nedoplatků na sociálním zabezpečení na našem území. Dále je třeba doložit listinu, stvrzující zápis do příslušného registru či evidence a doklad o uzavřeném cestovním zdravotním pojištění. Na požádání je třeba doložit např. doklad o bezúhonnosti ze země původu či lékařskou zprávu, zda žadatel netrpí závažným onemocněním apod. Povolení k dlouhodobému pobytu se vydává většinou na 2 roky a o žádosti je rozhodnuto do šedesáti dnů. [14]

3.7.4. Prodloužení ŽO na dobu povoleného pobytu

Víza nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu jsou cizincům z 3. zemí vystavena na dobu určitou. Na stejnou dobu je také vystaveno živnostenské oprávnění. Není-li před uplynutím doby platnosti ŽO živnostenský úřad požádán o její prodloužení, toto oprávnění zaniká uplynutím posledního dne povoleného pobytu. Je-li před uplynutím doby platnosti ŽO podána žádost o jeho prodloužení, vydá ŽÚ o tomto žadateli potvrzení, které mu slouží jako doklad k řízení o prodloužení dlouhodobého pobytu. Na tomto potvrzení je uvedena maximální lhůta, ve které je možno nový doklad s prodlouženým pobytém ŽÚ doložit. Není-li tento doklad doložen nebo nebylo-li včas požádáno o prodloužení platnosti ŽO, oprávnění k podnikatelské činnosti zanikne. V tomto případě je třeba zažádat o nové oprávnění se všemi odpovídajícími náležitostmi a doklady.

Možná je i situace, kdy žadatel z 3. země požádá, většinou prostřednictvím zmocněného zástupce, o vydání ŽO a doloží všechny požadované doklady vyjma dokladu o povoleném dlouhodobém pobytu nebo víza nad 90 dnů. V takovém případě je mu

vystaveno jakési „prozatímní“ živnostenské oprávnění, ve kterém není uvedena adresa povoleného pobytu v ČR ani identifikační číslo osoby. Tento dokument slouží k řízení o povolení dlouhodobého pobytu nebo víza nad 90 dnů a jeho platnost je 180 dnů. Oprávnění podnikat vznikne žadateli až doložením požadovaného dokladu, který musí být živnostenskému úřadu doložen maximálně ve lhůtě sto osmdesáti dnů, ale zároveň maximálně do 3 pracovních dnů od jeho udělení. [17]

3.7.5. Trvalý pobyt

Živnostenské listy jsou opětovně prodlužovány dle povolených dlouhodobých pobytů až do udělení pobytu trvalého, kdy je platnost ŽO změněna na dobu neurčitou. Trvalý pobyt lze získat po pěti letech souvislého povoleného pobytu v ČR. K jeho získání je zapotřebí obdobných dokladů jako k získání dlouhodobého pobytu. Navíc musí být prokázán tedy neustálý pobyt na našem území a doklad o úspěšně vykonané zkoušce z českého jazyka. Doklad stvrzující znalost českého jazyka musí být vydán pouze školou, která je uvedena ve vyhlášce MŠMT č. 348/2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky. Znalost jazyka je vyžadována na úrovni A1. Z požadavku na vykonání znalostní zkoušky z českého jazyka existují výjimky, kdy se zkouška nepožaduje např. u osob mladších patnácti let nebo starších šedesáti let apod. Podnikatelům s trvalým pobytem jsou vydávána ŽO na dobu neurčitou a pro účely živnostenského zákona jsou ve stejném režimu jako české osoby. Ve stejném režimu jsou i cizinci, kterým byl přiznán statut dlouhodobě pobývajícího rezidenta dle směrnice 2003/109/ES ze dne 25. 11. 2003 o právním postavení státních příslušníků 3. zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty. Tento statut je udělen cizincům ze zemí mimo EU, kteří získali v některém ze států Evropské unie pobyt. U nás je možno o toto postavení požádat současně se žádostí o trvalý pobyt. Na tyto osoby se nevztahuje možnost přeshraničního poskytování služeb v rámci EU. Do režimu se stejným postavením jako české osoby patří i osoby, kterým byl udělen azyl nebo doplňková ochrana dle zákona 325/1999 Sb., o azylu ze dne 11. 11. 1991. [14] [5, s. 90]

Podmínkou u podnikání cizích státních příslušníků jsou, stejně jako u našich občanů, odvody na platbách sociálního a zdravotního pojištění a placení daní.

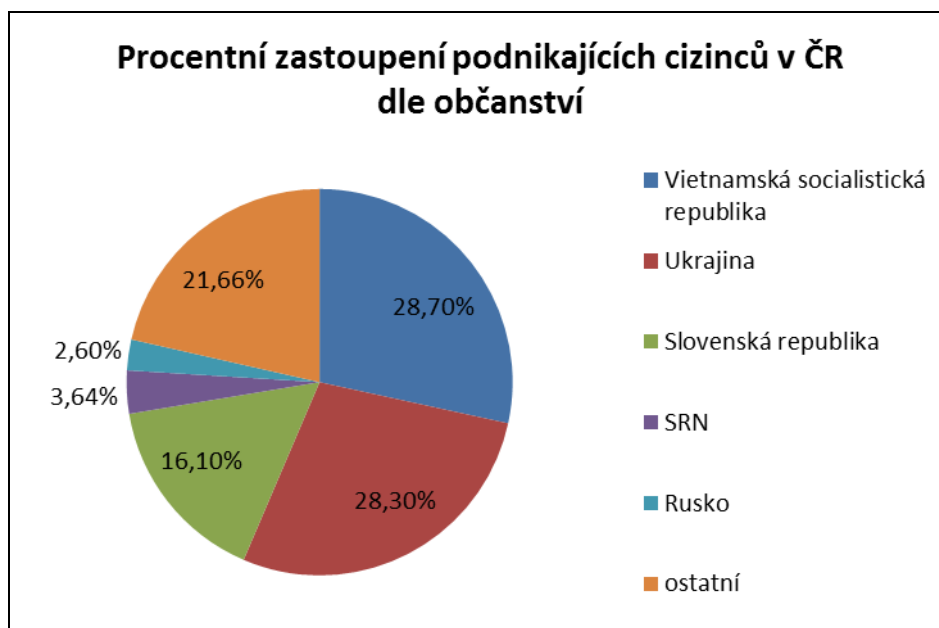
Cizí státní příslušníci mohou dále podnikat formou právnických osob nebo prostřednictvím organizačních složek zahraničních osob. Trvá povinnost obě tyto varianty zapsat do veřejného rejstříku.

3.8. Statistické údaje

V České republice mělo k 31. 12. 2014, dle statistických údajů vedených MPO, vystaveno živnostenské oprávnění 2 375 752 podnikatelů. Z tohoto počtu bylo 83 569 cizích státních příslušníků, což je cca 3,52% z celkového počtu podnikajících fyzických osob. Vezmeme-li v úvahu počty podnikatelů např. z roku 1993, neboť v roce 1992, kdy nabyl účinnosti živnostenský zákon, se ještě cizí podnikatelé neevidovali samostatně, činil počet cizích podnikatelů pouze cca 0,82% ze všech podnikajících. Z toho je patrné, že za 22 let počet cizinců s vydaným ŽO podstatně vzrostl. [viz Tabulka 3] Detailní přehled počtu podnikajících cizinců lze získat z Tabulky 3, která se nachází v příloze č. 1.

Ze všech cizích podnikatelů je zastoupení žen necelých 31%. Rozdíly v rozložení cizinců je možno pozorovat i v krajích ČR, kdy největší počet jich podniká v Praze. Dále je jich více ve Středočeském, Ústeckém a Jihomoravském kraji. Praha je všeobecně známá větším množstvím pracovních příležitostí a nejmenší mírou nezaměstnanosti. V Jihomoravském kraji je dominantou podnikatelů Brno. Co se týče zastoupení podnikajících cizinců dle státního občanství, zaujímají již delší dobu na našem území větší počty tyto národnosti: Ukrajinci – 23 639, tj. 28,3%, Vietnamci – 23 964, tj. 28,7%, Slováci – 13 493, tj. 16,1%, Němci – 3 040, tj. 3,64% a Rusové – 2 150, tj. 2,6%. [viz graf 1]

Graf 1: Procentní zastoupení podnikajících cizinců v ČR dle občanství

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, vlastní zpracování

Vyšší počty této skupiny osob je možno přičíst době, kdy v rámci mezinárodních dohod byli socialistickými státy vysíláni zaměstnanci, studenti a stážisti za prací a studiem do naší republiky. Někteří se zde usadili a migrovali za nimi jejich rodiny. V každém případě byla v těchto zemích situace pro život v ČR zmapovaná a po roce 1989 se stala pro některé z nich zemí cílovou.

Se slovenskými občany jsme tvořili do roku 1993 společný stát. Po jeho rozdělení získali Slováci u nás, na základě smluv o hospodářské spolupráci mezi Českem a Slovenskem, mnohem volnější podmínky pobytu i na trhu práce.

Z pohledu vykonávaných činností, má největší zastoupení volná živnost, jelikož k jejímu zřízení není třeba doložení žádné odborné způsobilosti. V jejím rámci jsou cizinci nejvíce vykonávány pomocné stavební práce, o které mají největší zájem občané Ukrajiny a obchodní a výrobní činnost, která je středem zájmu občanů Vietnamu. Na druhém místě se umístily řemeslné činnosti, u Ukrajinců například související opět se stavební činností jako je zednictví, pokrývačství, tesařství apod. a hostinská činnost či pedikúra, manikúra, kterou preferují vietnamští občané. Na třetím místě se umístily živnosti koncesované. Jejich nárůst v posledních letech může být spojován s novelou živnostenského zákona, kdy vznikla prodejcům lihovin s obsahem etanolu nejméně 15% objemových povinnost, zřídit

koncesní listinu na jejich prodej. Tato povinnost se dotkla převážně vietnamských obchodníků s večerkami a bistry. Nejmenší zájem je potom o živnosti vázané.

Zastoupení podnikatelů ze zemí EU je, vzhledem k celkovému počtu podnikajících cizinců, menší. Důvodem je možnost přeshraničního poskytování služeb, kdy není nutné žádné povolení k podnikání ze strany českých úřadů.

3.9. Zhodnocení teoretické části

Nejsnadnějším způsobem podnikání v ČR je přeshraniční poskytování služeb fyzickými osobami bez zaměstnanců. Tento způsob umožnila směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/123/ES ze dne 12. 12. 2006, která platí ve všech státech EU, EHP a Švýcarska, a která byla transponována i do našeho právního pořádku.

Tyto zahraniční fyzické osoby u nás mohou dočasně podnikat na svá oprávnění z domovského státu, aniž by měly povinnost jakékoli registrace u českých institucí. Z toho důvodu nejsou známy jejich počty na našem území.

U podnikání prostřednictvím vysílaných pracovníků (zaměstnanců) jsou podmínky o málo složitější, neboť zde je již povinnost nahlásit jejich údaje a počty krajským úřadům práce a při jejich činnosti je třeba dbát na dodržování pracovních podmínek, které odpovídají našim právním předpisům, jsou-li výhodnější.

Dalším způsobem podnikání je podnikání v režimu živnostenského zákona, tedy spojené s dlouhodobou popř. trvalou participací na ekonomickém chodu našeho státu, kdy je vyžadováno usídlení na našem území.

Podmínky k podnikání mají snazší občané EU, EHP a Švýcarska, kteří podnikají v režimu českých osob. To se týká i prokazování odborné způsobilosti. Občané 3. zemí musí předkládat povolení k pobytu, jejich odborná způsobilost musí být uznána příslušnou institucí a ŽO jsou jim vydávána na dobu určitou.

Podnikání v režimu živnostenského zákona je lépe kontrolovatelné, neboť je zde povinná registrace u správních institucí.

4. Analytická část

Ekonomicky vyspělé státy, mezi které se řadí i Česká republika, musí být, vzhledem k celosvětové migraci, připraveny na příliv cizinců, kteří přicházejí hledat lepší podmínky pro život. Někteří jsou donuceni k odchodu z domova ekonomickými aspekty života, jiní politickými důvody. Každý takový stát by měl mít připravenou imigrační strategii, zabývající se nastavením podmínek pro jejich setrvání v hostitelském státě a jejich postupným začleňováním do všech sfér hospodářského, společenského a kulturního života. Tyto podmínky je však třeba, vzhledem k ekonomickým změnám ve státě, přehodnocovat a měnit a to tak, aby byla pokud možno zachována a udržena především ekonomická stabilita hostitelského státu. S přípravou vstupu ČR mezi státy EU a hlavně v souvislosti se samotným vstupem do EU bylo tyto podmínky ještě navíc nutno uvést do souladu se směrnicemi a nařízenými EU a transponovat je do našeho právního pořádku. Analytická část této práce je zaměřena na zjištění, jaký vliv měl vývoj podmínek pro podnikání na počty podnikajících cizinců a jaký dopad na tyto počty má udělení trvalého pobytu a následné pozastavení činnosti.

Vývoj podmínek pro podnikání je možno rozdělit do několika období:

4.1. Období 1992 – 1998

Od počátku účinnosti živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., která nastala 1. 1. 1992, u nás platil zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní republiky. Cizinci přicestovali do ČR buď na základě víza, uděleného konzulárními úřady v zahraničí nebo bez víza, v případě uzavření bilaterálních smluv o bezvízovém styku. V ČSFR podali žádost o povolení k pobytu, o které rozhodovalo Ministerstvo vnitra ČR. Možnost měli požádat o pobyt krátkodobý, dlouhodobý nebo trvalý. Krátkodobý pobyt se uděloval na dobu sto osmdesáti dnů, dlouhodobý maximálně na dobu jednoho roku – oba s možností prodloužení. Trvalý pobyt se uděloval převážně jen za účelem sloučení rodiny. Tato úprava byla s menšími změnami platná až do konce roku 1999. Podmínky k podnikání byly pro cizince vesměs stejné jako pro občany ČSFR. Museli splňovat všeobecné popř. i zvláštní podmínky. Z dokladů byl požadován pouze výpis z Rejstříku trestů, doklady o odborné způsobilosti a doklad totožnosti. Platnost trestního rejstříku byla 6 měsíců. Zahraniční osoba s bydlištěm mimo ČSFR musela mít

vždy ustanoveného odpovědného zástupce. Odpovědný zástupce musel mít bydliště na našem území a současně jeho prostřednictvím bylo možno splnit podmínku odborné způsobilosti, v případě doložení náležitých dokladů. Platnost živnostenského oprávnění nebyla nijak omezena.

Již od samého počátku platila pro cizince povinnost zápisu do obchodního rejstříku, dle obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., kdy právo provozovat živnost vzniklo podnikateli až dnem zápisu do tohoto rejstříku. Legislativa ČSFR zaujala k imigrujícím cizincům umírněný postoj a podmínky pro ně byly zpočátku nastaveny příznivě.

K 1. 1. 1993 došlo k rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky. Od tohoto data mohli Slováci na našem území pobývat bez víz na základě Sdělení č. 149/1993 Ministerstva zahraničí o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o zrušení vízové povinnosti. Platnost živnostenských oprávnění vydaných do 31. 12. 1992 zůstala zachována na přechodnou dobu do 30. 6. 1994. Po uplynutí této doby nebylo možno na našem území podnikat na základě ŽO vydaných před rozdělením státu na území SR. Přechodná doba byla umožněna na základě Sdělení č. 330/1993 Ministerstva zahraničních věcí o Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o dočasném oprávnění k podnikání fyzických osob a právnických osob, které podnikají na území druhé republiky po 31. 12. 1992. Po uplynutí přechodného období mohli slovenští občané podnikat na našem území ve stejném režimu jako zahraniční osoby, z čehož plynula povinnost zápisu do obchodního rejstříku a povinnost ustanovení odpovědného zástupce.

Od roku 1993 začala transformace české ekonomiky. Česká republika byla po nepřilíh úspěšné privatizaci uvržena do hospodářských problémů. Podniky měnily své majitele a docházelo k jejich restrukturalizaci a tím i k propouštění zaměstnanců. Část z nich se snažila uplatnit jako OSVČ. Od roku 1993 do roku 1997 se počet cizinců se živnostenským oprávněním zvýšil cca 8,7krát, z čehož lze vyvozovat příznivě nastavené podmínky pro podnikání. Vlivem ekonomického poklesu v roce 1997 a z důvodu vyšší nezaměstnanosti, která se dotkla i zahraničních zaměstnanců, byly např. stanoveny kvóty vydávaných pracovních povolení pro občany Ukrajiny. Tímto aktem sice ubylo pracovních povolení, ale došlo ke skokovému zvýšení počtu cizinců, cca o 18000 osob, kteří požádali o vydání živnostenských oprávnění, kterými si zajistili další setrvání v ČR.

Naopak k výraznému úbytku podnikajících zahraničních osob došlo vzápětí v následujícím roce, kdy se odrazil dopad novely živnostenského zákona č. 286/1995 Sb., kterou byla cizincům stanovena povinnost spočívající v doložení ekvivalentu k výpisu z Rejstříků trestů dle občanství a podle státu, ve kterém se v posledních třech letech dlouhodobě zdržovali. V případě nedoložení požadovaných dokladů došlo ke zrušení živnostenských oprávnění. Tato povinnost značně zasáhla do počtu podnikajících cizinců, neboť se jednalo o cca 20 000 osob.

4.2. Období 1999-2007

V roce 1999 byl schválen zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, kterým azylanti získali stejná oprávnění jako české osoby, čemuž odpovídal snadnější přístup k zaměstnání či k živnostenskému podnikání.

Vzhledem k přetrvávajícím důsledkům ekonomické krize v následujících letech, přistoupila vláda ČR k restriktivním opatřením a zpřísnila současně jak pravidla pro vstup cizinců na naše území, tak pravidla pro jejich podnikání.

Novelou živnostenského zákona č. 356/1999 Sb., jejíž dopad se projevil poklesem počtu cizinců až v roce 2002, byla stanovena povinnost prokazovat právní vztah k místu podnikání, platnost výpisu z Rejstříku trestů a zahraničních dokladů o bezúhonnosti byla zkrácena na 3 měsíce, odpovědný zástupce musel prokázat znalost českého jazyka, nešlo-li o českou osobu a především byla všem cizincům živnostenská oprávnění omezena na dobu povoleného pobytu. Současně byl požadovaný doklad o pobytu specifikován k účelu podnikání. Tímto okamžikem vznikla cizincům povinnost každoročního prodloužení živnostenského oprávnění po prodloužení dlouhodobého pobytu, který se v té době povoloval jen na období jednoho roku. Nedoložením pobytu za účelem podnikání tedy docházelo ke zrušení neprodloužených ŽO a došlo k poklesu podnikatelů o cca 3 500 osob. [viz Tabulka 3]. Detailní přehled počtu podnikajících cizinců lze získat z tabulky 3, která se nachází v příloze č. 1.

K všeobecným podmínkám přibyla povinnost dokládání potvrzení o neexistenci daňových nedoplatků, kdy se stát snažil podnikatele donutit k plnění daňových povinností. K 1. 1. 2000 vstoupil v účinnost zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, kterým byl nahrazen zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní Republiky. Na jeho základě

museli cizinci žádat o víza a přechodné pobyty mimo naše území prostřednictvím zastupitelských úřadů ČR. Stejný postup byl stanoven i pro změny dlouhodobých pobytů, kdy cizinci potřebovali provést změnu pobytu např. z účelu zaměstnání na účel podnikání z důvodu nepříznivého vývoje na trhu práce. Nejtvrdší dopad mělo toto opatření pro občany třetích zemí, zejména z Běloruska, Ruska a Ukrajiny, neboť s těmito státy byly zrušeny dohody o bezvízovém styku a byla pro jejich občany zavedena vízová povinnost. Česká republika tak vyhověla požadavkům EU na standardizaci pobytového režimu s režimem EU. Současně s tím přestala v roce 2000 platit povinnost zápisu do obchodního rejstříku pro občany EU a EHP. Švýcarska se tato výhoda zatím netýkala.

K prodloužení pobytu byly u cizích státních příslušníků vyžadovány doklady, prokazující, že byly za uplynulé období odvedeny daně a příspěvky na sociálním pojištění. Zlomovou se stala pro občany EU tzv. euronovela ŽZ č. 167/2004 Sb. s účinností od 1. 5. 2004, kterou byly zmírněny podmínky pro prokazování odborné způsobilosti občanům z deklarovaných zemí a současně předkládané dokumenty nemusely být ověřeny. Občané z těchto zemí nemuseli mít povolen pobyt na našem území a doklady o bezúhonnosti mohli doložit buď dle občanství, nebo posledního pobytu. Do živnostenského zákona byla vložena možnost přeshraničního poskytování služeb osobami z EU, EHP a Švýcarska. Tato možnost byla později blíže specifikována zákonem č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb. Podmínky pro podnikání byly od této doby pro tuto skupinu osob velmi příznivě nastaveny a další změny v podmínkách pro podnikání se týkaly spíše občanů z 3. zemí.

Pro cizince ze třetích zemí byla stanovena možnost podat žádost o vydání živnostenského oprávnění se všemi náležitostmi vyjma povoleného dlouhodobého pobytu. Na základě vydaného potvrzení byla podnikateli stanovena povinnost doložit požadovaný doklad do šesti měsíců. V opačném případě žadatel nesplnil podmínky pro vznik ŽO.

V roce 2006, na základě směrnice 2003/109/ES, o dlouhodobě pobývajících rezidentech, která byla transponována do zákona o pobytu cizinců, byla zkrácena doba nutná k získání trvalého pobytu z deseti na pět let. Za člena EU začal být považován i dlouhodobě pobývajícím rezident, který mohl na našem území podnikat za stejných podmínek, jako česká osoba. Nemohl ovšem přeshraničně poskytovat služby. Dlouhodobě pobývajícím rezident je osoba, které byl v některém ze států EU přidělen trvalý pobyt. Rezidenti mohli prokazovat praxi a dokládat ji stejným způsobem jako občané z EU dle zákona o uznávání odborné kvalifikace.

Cizinci ze třetích zemí mohli k žádosti o ŽO doložit buď vízum nad 90 dnů anebo povolení k dlouhodobému pobytu za libovolným účelem, což pro ně bylo určitým zvolněním podmínek, kdy dosud bylo možno žádost o ŽO pouze s pobytem za účelem podnikání. Současně v této době začaly být tyto doklady o pobytu prodlužovány místo na dobu jednoho roku na dva roky a tím se snížilo riziko zániku živnostenských oprávnění z důvodu opomenutí doložení požadovaného dokladu, respektive nedocházelo k zániku ŽO tak často.

4.3. Období 2008-2014

Dne 1. 7. 2008 se stala účinnou novela ŽZ č. 130/2008 Sb., která měla za cíl snížení administrativní zátěže všech podnikatelských subjektů. Jejím prostřednictvím došlo ke sloučení všech stávajících volných živností do jediné a to „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“. V případě reglementovaných činností potom u některých došlo ke sloučení příbuzných činností. U řemeslných živností byl rovněž zmírněn požadavek na dokládání praxe. Místní příslušnost ŽÚ byla pro všechna podání, vyjma řízení o správních deliktech, zrušena a tato mohla být učiněna na jakémkoli ŽÚ v rámci ČR. Byly zrušeny živnostenské listy a koncesní listiny a byly nahrazeny výpisy z živnostenského rejstříku, na kterých jsou uváděny všechny živnosti podnikatele najednou. Současně došlo s novelou ŽZ i k podstatnému snížení správních poplatků. Tyto změny se ovšem odrazily jak ve zvýšeném počtu podnikajících cizinců, tak ve snížení počtu vydaných oprávnění, neboť veškeré jednotlivé volné živnosti byly sloučeny do jediné.

Výpisy z Rejstříku trestů si živnostenské úřady začaly opatřovat dálkovým přístupem. U dokládání trestní bezúhonnosti došlo ke změně, zahraniční trestní rejstříky byly vyžadovány dle trvalého bydliště nikoliv dle občanství. V roce 2008 také skončila nutnost povinného zápisu občanů Švýcarské konfederace do obchodního rejstříku.

Rekordní počty podnikajících cizinců byly zaznamenány v letech 2008-2011. [viz Tabulka 3]

Na tyto údaje neměla vliv pouze novela živnostenského zákona, ale i restriktivní opatření vlády, které bylo důsledkem nastalé ekonomické krize ke konci roku 2008. Celosvětová ekonomická krize na konci roku 2008 ovlivnila jak ekonomický rozvoj, tak pracovní trh v ČR. Současně měla mj. dopad i na imigrační politiku státu. Celkově neustále

se zvyšující počet cizinců s legálně povoleným pobytem začal klesat, neboť byla přijata opatření, která omezovala příliv nových cizích státních příslušníků do země. Od dubna 2009 byl na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí pozastaven příjem žádostí o dlouhodobá víza za účelem podnikání i jiných ekonomických aktivit. Jednalo se především o zastupitelské úřady v Mongolsku, Moldávsku, Ukrajině, Vietnamu a Uzbekistánu, které byly nejvíce exponované. Od září 2009 se sice žádosti o dlouhodobá víza začaly opět na těchto ZÚ přijímat, avšak počet rozhodnutí o jejich udělení byl omezen kvótami. Omezení trvá dodnes. [viz Tabulka 4] Tabulka 4 uvádí podíl zamítnutých rozhodnutí o udělení dlouhodobého víza nebo pobytu a nachází se příloze č. 2.

Podnikatelská sféra v tomto období naopak zaznamenala svůj „boom“. Bylo podáno velké množství žádostí o vydání živnostenských oprávnění cizích státních žadatelů, neboť cizinci bez zaměstnání, kteří za tímto účelem nebo za účelem účasti v právnické osobě měli vydaná víza, požádali o živnostenská oprávnění. Jednalo se o cca 16 000 cizích podnikatelů. Tímto jim bylo umožněno změnit účel pobytu na dlouhodobý pobyt za účelem podnikání a vyhnuli se tím hrozbě ztráty pobytu pro neplnění jeho účelu a nucenému návratu do vlasti. [viz Tabulka 3]

Od 1. 1. 2011 přestala pro zahraniční fyzické osoby z 3. zemí platit podmínka povinného zápisu do obchodního rejstříku. Tato skutečnost přinesla cizincům nejen snížení administrativní zátěže a finanční úsporu, neboť za tento úkon činil správní poplatek 5000,- Kč, ale především usnadnila vstup do podnikání. Právo podnikat vzniklo tedy těmto zahraničním fyzickým osobám doložením víza nad 90 dnů nebo dlouhodobého pobytu spolu s ostatními potřebnými doklady. Počty cizích podnikatelů zvolněním podmínek narůstaly. Povinnost zápisu do obchodního rejstříku trvá nadále pouze právnickým osobám a organizačním složkám zahraničních fyzických osob. V tomto roce počet cizinců s ŽO kulminoval. [viz Tabulka 3]

V zákonu o pobytu cizinců byla zpřísněna možnost změny pobytu z účelu zaměstnání na účel podnikání až po dvou letech pobytu na našem území, aby se zamezilo zneužívání institutu podnikání k důvodu setrvání na území ČR.

Zatím naprostého maxima v počtech cizích podnikatelů bylo tedy dosaženo v roce 2011 a od té doby počet cizinců klesal. Důvodem byla i vysoká exponovanost Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, do jejíž sekce přešlo novelou zákona o pobytu cizinců, prodlužování a povolování dlouhodobých pobytů a současně

přechodných pobytů občanů EU. Povolování trvalých pobytů bylo svěřeno Ministerstvu vnitra již v roce 2009. Vzhledem k velkému množství žadatelů, požadujících prodloužení pobytu k podnikání v tomto roce, nestíhali pracovníci OAMP MVČR dodržovat lhůty pro jejich vydávání a vydávali pouze tzv. překlenovací štítky, které byly vystavovány pouze na několik málo měsíců a potvrzovaly prozatímně prodloužený pobyt. Jestliže živnostenské úřady nedostaly na vědomí prodloužení pobytu alespoň prostřednictvím těchto štítků, zaniklo živnostenské oprávnění uplynutím doby platnosti. Tato situace byla upravena prodloužením lhůt pro doložení prodlouženého pobytu. O zánicích ŽO živnostenské úřady povinně informovaly OAMP MVČR a na základě těchto oznámení byla s cizinci zahajována správní řízení, jejichž účelem bylo zrušení povolení k pobytu pro ztrátu jeho účelu.

V roce 2012 se projevil dopad ekonomické recese a pokračovalo omezené vydávání nových dlouhodobých víz, což vedlo ke stagnaci a tedy i k malému zájmu o nově vydaná živnostenská oprávnění u cizinců z 3. zemí. [viz Tabulka 5]

Současně se projevil následek hromadného přechodu těch podnikatelů, kteří v roce 2009 změnili druh pobytu z účelu zaměstnání nebo účasti v právnické osobě na účel podnikání, ale fakticky podnikat nezačali. Pracovníci Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra při prodlužování dlouhodobých pobytů kontrolovali povinnost odvádění daní a sociálního pojištění a v případě zjištěných nedostatků nebyl pobyt prodloužen. Dopad tohoto opatření se tedy výrazně projevil až poklesem počtu zahraničních osob od roku 2012. [viz Tabulka 3]

V následujících letech 2013 a 2014 se počty cizinců s ŽO pouze snižovaly. Důvodem bylo neprodloužení dlouhodobého pobytu a zánik živnostenského oprávnění. V jiných případech již živnostenská oprávnění splnila svůj účel a byla na vlastní žádost cizinců zrušena. K úbytku cizích podnikatelů také dochází např. i z důvodu správního vyhoštění ze země, které je zapříčiněno porušováním legislativních podmínek stanovených našimi zákony a také z důvodu udělování státního občanství ČR cizincům, kteří jsou tímto vyřazeni ze statistik ŽÚ a MPO.

Zájem o nová ŽO byl v těchto letech minimální, neboť bylo stále striktně omezeno vydávání dlouhodobých víz na českých zastupitelských úřadech ve třetích zemích. Ze statistických údajů živnostenských úřadů ale vyplývá, že se spíše začal zvyšovat zájem těch, kteří jsou narozeni v některé z 3. zemí a získali občanství v některé ze zemí EU.

Většinou se jedná o bývalé občany Ukrajiny, kteří získali občanství rumunské nebo maďarské. Je patrné, že začali využívat výhody plynoucí z příslušnosti k EU. Tito podnikatelé se ovšem velmi zřídka nechávají prostřednictvím živnostenských úřadů registrovat na finanční úřady, OSSZ a zdravotní pojišťovny.

Novely živnostenského zákona ani zákona o pobytu cizinců z těchto let neměly již vliv na snížení či zvýšení počtu cizinců z 3. zemí a podmínky k získání živnostenských oprávnění nadále zůstávaly nastaveny vcelku příznivě. Zásadním problémem ovšem byla a zůstává možnost získání dlouhodobého víza pro vstup na naše území. [viz Tabulka 5]

Tabulka 5: Vydaná dlouhodobá víza a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání v ČR

Počet vydaných dlouhodobých víz a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání			
	2011	2012	2013
Počet podaných žádostí	2211	919	502
Počet kladně vyřízených žádostí	483	346	332

Zdroj: www.mvcr.cz, vlastní zpracování

Z tabulky 5 je patrné omezené vydávání dlouhodobých víz a povolených pobytů za účelem podnikání na zastupitelských úřadech ČR. Počet podaných žádostí i žádostí kladně vyřízených má klesající trend. V roce 2013 poklesl jejich počet o cca 32% oproti roku 2011, což je podstatný rozdíl.

4.4. Udělování trvalého pobytu a přerušování živnosti

Pozitivním jevem pro cizí státní příslušníky je stoupající množství přidělovaných trvalých pobytů. Do roku 2006 byly tyto pobyty přidělovány po deseti letech nepřetržitého pobývání na našem území, ovšem od tohoto zlomového roku je právní nárok na udělení trvalého pobytu již po pěti letech. K 31. 12. 2014 dle statistik MVČR žilo v ČR 451 923 cizích státních příslušníků s povoleným trvalým nebo přechodným pobytem, z čehož byla více jak polovina osob tj. 251 342 s pobytem trvalým. Nejvíce trvalých pobytů měli přiděleno občané Ukrajiny tj. 74 031, poté občané Vietnamu 45 582 a Slovenska 38 972 osob. [viz Tabulka 6]

Tabulka 6: Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR

	k 31.12.2012	k 31.12.2013	k 31.12.2014
Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem	438 213	441 536	451 923
Cizinci s trvalým pobytem	214 027	238 904	251 342

Zdroj: www.mvcr.cz, vlastní zpracování

Z tabulky 6 je patrný nárůst cizinců s trvalým pobytem v roce 2014 oproti roku 2012 o 17%.

Pro názornou ilustraci zvyšujícího se počtu udělovaných trvalých pobytů je uvedena tabulka 7, jejíž údaje jsou vedeny Ministerstvem vnitra ČR a prezentovány pro město Plzeň.

Tabulka 7: Počet udělených dlouhodobých a trvalých pobytů cizincům v Plzni

Počet udělených dlouhodobých a trvalých pobytů cizincům v Plzni								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Trvalý pobyt	3119	3796	4124	4371	4368	6023	6023	6600
Dlouhodobý pobyt	5686	9459	9687	7750	7765	5261	6246	6257

Zdroj: www.mvcr.cz, vlastní zpracování

V tabulce 7 je zřetelný nárůst trvalých pobytů a to nejvíce v roce 2014, kdy jich přibýlo 111% oproti roku 2007. Současně je patrný maximální počet povolených dlouhodobých pobytů v roce 2008 a 2009 a dále klesající trend, související s omezováním vydávaných dlouhodobých víz, která později přechází do režimu dlouhodobých pobytů. Například cizinci s dlouhodobým pobytem v roce 2007 měli, při splnění všech podmínek, nárok na udělení trvalého pobytu již v roce 2012, z čehož plyne pohyb mezi údaji v řádcích tabulky.

Z udělování trvalého pobytu cizincům by se však mohl stát pro Českou republiku problém.

Jeho udělením získávají cizinci přístup k řadě výhod, plynoucích z tohoto statusu, jako například přístup k zaměstnání bez pracovního povolení, různé sociální dávky, nárok na starobní a invalidní důchod, podporu v nezaměstnanosti, příspěvek na bydlení, státní příspěvek na stavební spoření atd., avšak současně velmi často s jeho udělením přestávají podnikat a pozastavují činnost. To je patrné z údajů uvedených dále.

K získání trvalého pobytu směřuje cizinec i prostřednictvím nepřetržitého pětiletého podnikání. Cizinec, který má vystaveno živnostenské oprávnění na základě dlouhodobého pobytu za účelem podnikání, pozastavit činnost nemůže, neboť živnostenské úřady mají ze zákona povinnost přerušení činnosti zaslat na vědomí Odboru azylové a migrační politiky MVČR. Stejnou povinnost mají i OSSZ. Na základě takového oznámení je poté s cizincem zahájeno řízení o zrušení pobytu na území ČR, neboť přestal plnit jeho hlavní účel. Dle statistik vedených živnostenskými úřady, proto není časté, aby osoby s dlouhodobým pobytem živnostenská oprávnění pozastavovaly. K tomu dochází jen v případě, že mají pobyt povolený za jiným účelem než k podnikání. Pozastavují tedy ti, kteří získali trvalý pobyt a převážně se jedná o občany 3. zemí.

Od roku 2012 se tedy zvyšuje trend okamžitého přerušení činnosti po získání trvalého pobytu. Oznámením trvalého pobytu se mění doba platnosti ŽO z doby určité na dobu neurčitou a nehrozí již jeho zánik uplynutím doby platnosti.

Jak vyplývá ze zkušeností zaměstnanců správních institucí, je překvapivé, jaké množství cizinců s trvalým pobytem, není schopno se svojí znalostí českého jazyka vůbec vyjádřit, co požadují, a tím ztěžují práci dotčených osob. Znalost českého jazyka na úrovni A1 je naprosto nedostačující a požadavek na tuto úroveň po pěti letech nepřetržitého pobytu na našem území, je naprosto neadekvátní.

Ze statistických údajů, vedených v živnostenském rejstříku Živnostenského úřadu Plzeň-město, je možné zjistit, jaký podíl již zaujímají přerušená živnostenská oprávnění cizinců vůči jejich počtu s aktivními ŽO a jaký rozdíl je to oproti českým podnikatelům na území města Plzně. [viz Tabulka 8]

Tabulka 8: Podnikatelé s aktivními a přerušenými ŽO k 9.2.2015

Podnikatelé s aktivními a přerušenými ŽO Plzeň-město k 9.2.2015			
	Přerušeni	Aktivní	Celkem
Občané ČR	7003	27209	34212
Cizí státní příslušníci	1118	1345	2463

Zdroj: ŽÚ Plzeň-město, vlastní zpracování

Z tabulky 8 tedy vyplývá, že podíl cizinců, kteří nevykonávají činnost dle živnostenského zákona, na všech cizincích s vydaným ŽO v Plzni, činí 45,4%, tedy již téměř polovina cizinců nepodniká. Porovnáme-li tyto údaje stejně i u českých podnikatelů,

činí tento podíl 20,5%. Z těchto údajů vyplývá zjištění, že cizinci v mnohem menší míře využívají ŽO k vykonávání ekonomických aktivit přesto, že podnikání bylo hlavním důvodem k povolenému pobytu.

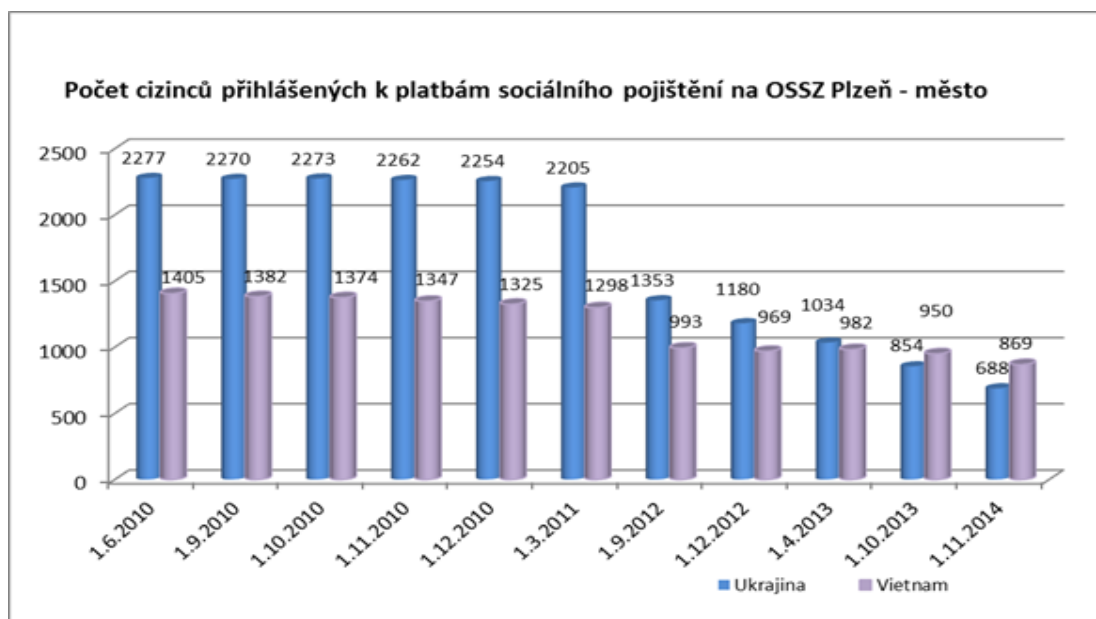
Dále ze statistických údajů ŽÚ Plzeň – město plyne, že nejvíce mají přerušenu činnost občané Ukrajiny - 738 osob z celkem 1333 osob a občané Vietnamu v počtu 255 ze 750 osob. Občané EU jsou zastoupeni v mnohem menší míře a živnosti jsou u nich pozastavovány ojediněle, ne po udělení trvalého pobytu.

Současně s přerušením činnosti se cizinci často odhlašují i z plateb sociálního pojištění.

4.5. Odhlašování z OSSZ

Tvrzení podporují vybrané statistické údaje, vedené OSSZ Plzeň – město. [viz Graf 2] a [viz Tabulka 9]

Graf 2: Počet cizinců přihlášených k platbám sociálního pojištění na OSSZ Plzeň-město (vybrané údaje)

Zdroj: OSSZ Plzeň – město, vlastní zpracování

Na grafu je velmi názorně vidět skokové odhlašování z plateb sociálního zabezpečení více u občanů Ukrajiny než u občanů Vietnamu. Oproti roku 2011 činil v roce 2014 podíl zaregistrovaných OSVČ s ukrajinským občanstvím 31% a s vietnamským občanstvím 67%. S odváděním pojistného na sociálním zabezpečení jsou na tom lépe vietnamští občané. Údaje z grafu lze porovnat i s tabulkou 9, ze které taktéž vyplývají značné úbytky

přihlášených cizinců a to hlavně s ukrajinským občanstvím. Naopak velmi mírně stoupající trend je zaznamenán u občanů EU.

Tabulka 9: Podnikající cizinci vedení OSSZ Plzeň-město (vybrané údaje)

Podnikající cizinci vedení OSSZ Plzeň - město (vybrané údaje)			
	ke dni 31.10.2012	ke dni 31.10.2013	ke dni 30.11.2014
Ukrajina	1326	854	688
Vietnam	993	950	869
Slovensko	97	102	107
Moldavsko	74	53	37
Mongolsko	27	14	7
Bělorusko	16	15	12
Uzbekistán	14	13	15
Polsko	10	9	10
Bulharsko	9	10	8
Makedonie	9	8	5
Chorvatsko	8	6	6
Rumunsko	5	11	15
cizinci 3.země	2467	1907	1645
cizinci EU	121	138	146
Celkem	2588	2045	1791

Zdroj: OSSZ Plzeň-město, vlastní zpracování

Dle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, je OSVČ, která má podnikání jako hlavní činnost, povinna platit měsíčně zálohy, které byly např. pro rok 2014 ve výši 1890,- Kč. V případě přerušení činnosti tato povinnost končí. Nárok na vrácení těchto plateb, v případě trvalého opuštění České republiky, cizinci sice nemají, ale již po 1 roce jejich odvádění se jim tato doba započítává do nároku na dílčí starobní důchod, je-li s jejich domovským státem uzavřena smlouva o sociálním zabezpečení.

4.6. Registrace u zdravotní pojišťovny

Dokladem při řízení o prodlužování dlouhodobého pobytu cizinci je i potvrzení o uhrazeném smluvním zdravotním pojištění. Toto pojištění lze většinou uzavřít na 2 roky u pojišťovny s odpovídající licencí a celá částka musí být převážně uhrazena předem. Po získání trvalého pobytu, dle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, mají

cizinci povinnost zaregistrovat se k platbám do systému veřejného zdravotního pojištění. Pracovníci OAMP MVČR mají povinnost udělení trvalého pobytu hlásit Ústřední pojišťovně Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR, která povinnou registraci cizinců dozoruje. Pokud se cizinec nezaregistruje k veřejnému zdravotnímu pojištění jiné pojišťovny, stává se automaticky pojištěncem VZP ČR. Minimální částka záloh pro rok 2014 činila 1752,- Kč. Dle sdělení pobočky VZP ČR v Plzni roste počet cizinců s trvalým pobytem, kteří se neregistrují k povinným platbám jako OSVČ, ale jako osoby bez zdanitelného příjmu (OBZP). [viz Tabulka 10]

Tabulka 10: Počet osob bez zdanitelného příjmu a OSVČ evidovaných u pobočky VZP ČR v Plzni

Počet OBZP a OSVČ u Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR v Plzni				
	12/2011	12/2012	12/2013	12/2014
OBZP	2577	2662	2629	2785
OSVČ	8988	8985	9095	9252

Zdroj: VZP ČR Plzeň, vlastní zpracování

V tabulce 10 je zaznamenán zvyšující se trend u osob bez zdanitelného příjmu a kolísavý trend u osob samostatně výdělečně činných u VZP ČR Plzeň- město.

Osoby bez zdanitelného příjmu jsou pojištěnci, za něž neodvádí pojistné stát, tedy například žena v domácnosti, studenti, kteří ihned po prázdninách následujících po ukončení středoškolského nebo vysokoškolského studia nenastoupí do zaměstnání, nebo nezaměstnané osoby, které nejsou zaregistrovány v evidenci úřadu práce apod. Jejich povinností je odvádět pojistné, které činí 13,5% z vyměřovacího základu, který je roven minimální mzdě. Tato částka byla vyměřena pro rok 2014 ve výši 1148,- Kč a pro rok 2015 činí částku 1242,- Kč.

Z tabulky č. 10 je tedy patrný kolísavý trend u registrovaných OSVČ a naopak mírně rostoucí trend osob bez zdanitelných příjmů, což potvrzuje, že cizinci, podnikající prostřednictvím ŽO, po udělení trvalého pobytu povolení k podnikání pozastaví, odhlásí se z plateb sociálního pojištění a k povinnému veřejnému pojištění se přihlásí jako osoby bez zdanitelného příjmu, tedy v minimální výši. Nabízí se otázka, z jakých finančních prostředků žijí nebo jakou ekonomickou činnost tedy osoby, které nejsou vedeny v evidenci úřadu práce, na našem území vykonávají. S největší pravděpodobností se

zapojují do šedé ekonomiky prostřednictvím nelegální práce, kdy je vykonávána závislá práce mimo pracovní vztah anebo prostřednictvím „švarcsystému“, kdy se jedná o ekonomickou činnost vykonávanou pro zaměstnavatele osobami samostatně výdělečně činnými, kteří nejsou jeho zaměstnanci. Tímto způsobem se zaměstnavatel zproští povinnosti odvádět za takovou osobu povinné sociální a zdravotní pojištění. Tato zmíněná OSVČ ovšem jako osoba bez zdanitelného příjmu, je odhlášena z pojistného na sociálním zabezpečení a platí jen zdravotní minimum. Současně tedy ani neplní daňovou povinnost.

Živnostenská oprávnění jsou nejčastěji zneužívaným prostředkem k získání dlouhodobého a následného trvalého pobytu a i k nelegálnímu zaměstnávání cizinců.

4.7. Zapojení do šedé ekonomiky

Že se cizinci zapojují do nelegální práce, plyne i ze statistik Státního úřadu inspekce práce, o prováděných kontrolách oblastních inspektorátů práce.

Z tabulky 11 je patrné zpřísnění kontrol v roce 2013 v celé republice. [viz Tabulka 11]

Tabulka 11: Počty zjištěných nelegálně zaměstnaných osob v ČR

	ČR	EU	3. země	Celkem	Kontroly
2012	319	13	28	361	5 789
2013	1 394	295	1 481	3 170	36 101
k 15.11.2014	768	147	461	1 376	13 992

Zdroj: www.suip.cz, vlastní zpracování

Nelegální zaměstnávání je sledovatelné i v tabulce 12, kde jsou zaznamenány počty nelegálně zaměstnaných osob, zjištěných kontrolní činností Oblastního inspektorátu práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj. Z údajů je patrné, že nejčastěji se do šedé ekonomiky z cizích státních příslušníků zapojují občané 3. zemí. Uvedená čísla jsou jen špičkou ledovce, neboť jde pouze o zjištěná pochybení při kontrolní činnosti. Nezjištěných případů je zajisté mnohem více. Největší podíl nelegálně zaměstnaných zaujímají občané s občanstvím ukrajinským a vietnamským a to dlouhodobě.

Tabulka 12: Počet zjištěných nelegálně zaměstnaných osob pouze v Plzeňském kraji

Počet zjištěných nelegálně zaměstnaných osob v Plzeňském kraji				
	Občané ČR	EU	Mimo EU	CELKEM
2012	x	x	x	726
2013	107	52	578	737
2014	8	39	98	145

Zdroj: OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj, vlastní zpracování

V roce 2012 ještě nebyl požadavek na zaznamenávání příslušnosti zjištěných osob

Z tabulky 12 je patrný pokles zjištěných nelegálních osob v roce 2014. Příčinou je, že tyto kontroly se již dostaly do podvědomí zaměstnavatelů a také fakt, že od roku 2012 byly zpřísněny sankce za nelegální zaměstnávání. Dále se systém nelegálního zaměstnávání stal daleko sofistikovanějším, kdy se nejedná již o standardní „švarcsystém“, ale systém dohod o provedení práce a dohod o pracovní činnosti, kdy lze prokázat závislou práci mnohem obtížněji.

Ze zpráv o činnosti Oblastního inspektorátu práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj vyplývá skutečnost, že je ve velké míře obcházen zákon o zaměstnanosti ve vztahu především k cizincům z 3. zemí tím, že je jim umožňován výkon pracovní činnosti bez pracovního povolení a to prostřednictvím živnostenského oprávnění. Ve zprávě za rok 2013 jsou potom živnostenské úřady označeny, se svým benevolentním a formálním postojem k vyřizování živnostenských oprávnění, za původce deformace pracovního trhu, kdy je ve velké míře vykonávána závislá činnost díky ŽO. Tato skutečnost spíše vyplývá, u cizích státních příslušníků, ze snadných podmínek získání ŽO a jeho následného využití, neboť živnostenské úřady konají pouze dle litery živnostenského zákona.

Kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce se stává i důvodem ke správnému vyhoštění cizinců z České republiky, např. v roce 2010 z důvodu zjištěné nelegální pracovní činnosti ubylo v ČR 349 cizinců, v roce 2011 to bylo 216 osob, v roce 2012 již 385 osob a v roce 2013 vzrostl počet vyhoštěných cizinců na 392 osob. Z vyhoštěných osob bylo opět nejvíce občanů Ukrajiny a Vietnamu.

Z důvodu nelegálního zaměstnávání přichází stát na povinných odvodech, daních a výplatách různých sociálních dávek ročně údajně až o miliardu korun.

4.8. Daňová povinnost

Cizinci podnikající na našem území mají stejnou daňovou povinnost jako české osoby, jsou-li daňovými rezidenty. Tato povinnost vyplývá ze zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu. V případě cizince s trvalým nebo dlouhodobým pobytem se o daňové rezidenty jedná, neboť se zdržují na našem území více než 183 dnů ve zdaňovacím období. V daňovém přiznání platí povinnost uvádět i příjmy ze zahraničí. Z důvodu zamezení zdanění jednoho příjmu ve více státech existují mezinárodní smlouvy o zamezení dvojího zdanění. Tyto smlouvy stanoví, kterému ze států a za jakých podmínek zdanění příjmu přísluší. Sazba daně z příjmu fyzických osob činila v roce 2014 15% z daňového základu.

Zjišťováním údajů na Finančním úřadu Plzeň–město vyplynula skutečnost, že daně jsou cizinci odváděny v minimální míře. Naopak spíše dochází k čerpání daňových bonusů a zvýhodnění. Nelze zjistit přesné počty cizinců, na které se vztahuje daňová povinnost, neboť tito nejsou vedeni v evidenci finančních úřadů dle občanství, ale dle rodných čísel a podstatné je pro FÚ pouze to, zda jsou daňovými rezidenty. Zpracování statistik, vztahujících se k cizincům, by bylo velmi pracné z důvodu jediné možnosti a to pouze ručního zpracování. Po finančních úřadech tyto statistiky nejsou žádnou institucí požadovány.

5. Zhodnocení výsledků

Počet cizinců v České republice, podnikajících dle živnostenského zákona, byl od prvopočátku důsledkem nastavených podmínek k podnikání pro tyto osoby, stanovených především živnostenským zákonem, ale i dalšími právními předpisy. Tyto podmínky se v průběhu let měnily v důsledku požadavků trhu práce a vzhledem k vývoji ekonomické situace ve státě. Podnikání cizinců není vázáno jen na dodržování podmínek živnostenského zákona, ale např. i podmínek zákoníku práce, zákona o zaměstnanosti, je spojeno s povinností platit sociální a zdravotní pojištění, daně apod. Současně je spojeno s jejich pobytovým režimem dle zákona o pobytu cizinců. Všechny tyto povinnosti plynoucí z dotčených zákonů, respektive jejich nedodržování, mají vliv na jejich počet v České republice. Novelizací živnostenského zákona i zákona o pobytu cizinců docházelo k největším výkyvům v počtech podnikajících cizinců, které však nebyly trvalého charakteru a v následujících letech byly vždy postupně nahrazeny tak, že měly rostoucí charakter. Mezníkem se ovšem stal rok 2011, od něhož počty cizinců s živnostenským oprávněním pozvolna klesají. Řada cizinců, kteří ztratili zaměstnání v době hospodářského poklesu, snadno získala ŽO, které měla jako záminku k setrvání v ČR. Pracovníci Odboru azylové a migrační politiky MVČR kontrolovali plnění povinnosti odvádění plateb na sociálním zabezpečení a daňové povinnosti. V případě zjištění, že cizinci ve skutečnosti nepodnikají, jim nebyla prodloužena povolení k pobytu a současně s tím zanikla i živnostenská oprávnění.

Od roku 2009 se také projevilo restriktivní opatření vlády, kdy se na zastupitelských úřadech ČR začaly omezovat počty udělených dlouhodobých víz kvótami. Toto opatření přetrvává dosud a v souladu s ním, je zájem o nová živnostenská oprávnění, ze strany cizinců z 3. zemí, minimální.

Trvalý dopad na počty podnikajících cizinců má v posledních letech udělování trvalých pobytů, neboť současně s jejich udělením je ve většině případů živnostenské oprávnění pozastaveno. Jen v Plzni má z 2 463 evidovaných zahraničních podnikatelů 1 118 osob pozastavenou živnost, což je téměř polovina. Současně s pozastavením činnosti se zvyšuje trend odhlašování cizinců z plateb na sociálním pojištění a přihlašování se k povinným platbám na veřejném zdravotním pojištění, jako osoby bez zdanitelného příjmu. Tyto osoby ovšem z nějaké činnosti musí získávat prostředky ke své obživě. Z toho vyplývá

zneužívání živnostenského oprávnění jako prostředku k získání trvalého pobytu
a vykonávání ekonomických aktivit, které nejsou přínosem pro státní pokladnu.

6. Závěr a doporučení

Po celou dobu účinnosti živnostenského zákona, od roku 1992 až do dnešní doby, byly podmínky stanovené pro podnikání cizích státních příslušníků nastaveny velmi příznivě. Od 1. 5. 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie a musela transponovat řadu směrnic a nařízení spjatých s poskytováním služeb nebo s pobytovým režimem státních příslušníků států EU do svého právního pořádku, byly tyto podmínky pro občany EU nastaveny ještě příznivěji.

O celkově kladném vývoji podmínek k podnikání svědčí i skutečnost, že od roku 1993 (neboť v roce 1992 ještě údaje o cizincích nebyly vedeny samostatně) až do roku 2011, kdy počty cizinců dosáhly svého maxima, jejich řady vzrostly cca dvanáctkrát. Nárůst počtu cizinců nebyl plynulý a docházelo i k velkým početním výkyvům a to například k poklesu v roce 1998, kdy následkem novely živnostenského zákona z roku 1996, jejíž dopad se promítl až o dva roky později, ubylo cca 20 000 osob. Povinností cizích státních příslušníků bylo doložit doklady o bezúhonnosti ze země původu a dle pobytu v posledních třech letech. Nedoložení těchto dokladů způsobilo zánik živnostenských oprávnění. Tento velký úbytek nebyl způsoben nemožností doložení těchto dokladů, ale spíše plynul z neznalosti novelizovaného zákona.

Převážně však počty podnikajících cizinců rostly a docházelo i ke skokovým navýšením jejich řad a to v období ekonomických poklesů v roce 1997 o cca 18 000 osob a mezi lety 2008-2011 o cca 10 000 osob, kdy jako propuštění zaměstnanci neviděli jinou možnost setrvání v ČR než stát se OSVČ.

V posledních letech docházelo k poklesu stavu podnikajících cizinců, neboť jejich značná část, která si zřídila živnostenské oprávnění pouze z důvodu setrvání na našem území, ale fakticky nepodnikala, nebyla schopna doložit pracovníkům Odboru azylové a migrační politiky MVČR, že odvádí platby na sociálním zabezpečení a daně a proto jim nebyla prodloužena povolení k pobytu.

V poslední době má ovšem na počty podnikajících cizinců vliv především statut udělení trvalého pobytu a následné okamžité přerušování podnikatelské činnosti.

Na údajích demonstrováných v praktické části za Plzeň – město je patrné, že téměř polovina cizinců s trvalým pobytem, má již živnostenské oprávnění pozastaveno. Zkoumání je sice zaměřeno pouze na Plzeň, ale jeho výsledky se dají zobecnit pro celou Českou republiku.

Často je s udělením trvalého pobytu živnostenské oprávnění i zrušeno, což má také vliv na klesající počty podnikajících cizinců. Je zajímavé, že činnost je pozastavena okamžitě se získáním trvalého pobytu, neboť dosud bylo podnikání pro cizince hlavním důvodem setrvání v naší republice. Získání trvalého pobytu se potom může jevit prioritním cílem jejich podnikatelské činnosti.

Současně s přerušением činnosti se cizinci dále odhlašují z plateb na sociálním zabezpečení a často se přihlašují k platbám veřejného zdravotního pojištění jako osoby bez zdanitelného příjmu, za které neodvádí povinné zdravotní pojištění stát a z čehož také vyplývá, že nejsou vedeni v evidenci úřadu práce. Například od roku 2010 do 2014 poklesl počet osob s ukrajinským občanstvím evidovaných OSSZ Plzeň-město o cca 70%, což je alarmující.

Nabízí se otázka co tedy osoby, které nepodnikají a nejsou vedeny v evidenci úřadu práce, vykonávají za ekonomickou činnost, aby si zajistily prostředky k obživě.

Vzhledem k tomu, že se stále zdržují na našem území, ale nejsou ekonomicky aktivní, lze se domnívat, že jsou součástí šedé ekonomiky.

Do udělení trvalého pobytu, při prodlužování dlouhodobého pobytu, jsou cizinci povinni prokazovat pracovníkům Odboru azylové a migrační politiky MVČR, že nemají nedoplatky na sociálním pojištění a na daních, tedy že platby odvádí. Po udělení trvalého pobytu však již takovou povinnost nemají.

Vhodným řešením by bylo, z důvodu prokazatelnosti, jak se nadále cizinci na našem území po udělení trvalého pobytu živí, aby zůstala zachována povinnost dokládání nedoplatků na sociálním zabezpečení a daních pracovníkům OAMP MVČR, aby prodlužování trvalých pobytů nebylo automatické po pěti letech, ale až po kontrole těchto dokladů, nebo po doložení řádné pracovní smlouvy v případě zaměstnání a jejího ověření a to alespoň do získání státního občanství ČR. Odvádění plateb na sociálním pojištění a daní, po udělení trvalého pobytu, již není žádnou institucí kontrolováno. Finanční úřady ani neevidují cizí státní příslušníky dle státního občanství. Není potom zjistitelný přínos pro Českou republiku.

Dalším alternativním řešením by byla lepší spolupráce a koordinace státních institucí, spočívající v informační povinnosti, kdy by OSSZ při odhlášení cizince z plateb na sociálním zabezpečení nebo zdravotní pojišťovny v případě přihlášení cizince k platbám

jako osoby bez zdanitelných příjmů, informovaly OAMP MVČR o takové osobě a ta by prověřila jeho ekonomické aktivity.

A v neposlední řadě by bylo vhodné zpřísnění udělování trvalého pobytu a to především v podmínce týkající se znalosti úrovně českého jazyka. Cizinec, který se na našem území žíví jako osoba samostatně výdělečně činná a je v každodenním styku se zákazníkem, musí ovládat po pěti letech pobytu pouze úroveň jazyka A1 a to je naprosto nepostačující. Znalost jazyka je důležitým aspektem integrace cizince do majoritní společnosti.

Trvalý pobyt lze zrušit jen z velmi závažných důvodů, a proto si myslím, že je v našem zájmu alespoň ohlídat, aby nezanedbatelný počet osob, kterým jsme umožnili na svém území vykonávat ekonomické aktivity s vidinou ekonomického přínosu nejen pro ně, ale i pro státní hospodářství, nezneužívalo této možnosti k obcházení zákonů ČR z jejich strany. Jinak se stanou pouze zátěží pro státní pokladnu. K trvalé participaci na běhu života v naší republice patří všechny možné výhody a ty by měly být zasloužené.

Se zlepšením ekonomické situace a uvolněním kvót pro vstup cizinců z 3. zemí na základě dlouhodobých víz, může Česká republika v následujících letech očekávat opět velký příliv cizinců, na který by měla být lépe připravena.

7. Seznam použitých zdrojů:

Bibliografie:

- [1] HORZINKOVÁ, Eva, URBAN, Václav. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem*. 13. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2013. 328 s. ISBN 978-80-86131-97-9.
- [2] HORZINKOVÁ, Eva. *Živnostenský zákon v praxi 2010/2011 : zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, včetně výkladu, rozsáhlá novela č. 155/2010 Sb., účinná od 1.8.2010, která snižuje administrativní zátěž podnikatelů, praktické příklady, související právní předpisy*. 8.vyd. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2010. 343 s. ISBN 978-80-7263-615-0.
- [3] HRADIL, Jan. *Uznávání odborných kvalifikací v rámci volného poskytování služeb v právu Evropské unie*. 1.vyd. Praha: Naše vojsko, s.r.o., 2011. 502 s. ISBN 978-80-206-1245-8.
- [4] JOKLOVÁ, Kateřina, RYŠAVÁ, Jitka. *Zaměstnávání cizinců a vysílání pracovníků do zahraničí*. 1.vyd. Praha: ASPI, a.s., 2009. 309 s. ISBN 978-80-7357-437-6 (brož.).
- [5] POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva*. 1. vyd. Praha: Linde, 2013. 415 s. ISBN 978-80-7201-907-6 (brož.).
- [6] ŠTEFKO, Martin, KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální práva cizinců*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 285 s. ISBN 978-80-7400-464-3.
- [7] TRBOLA, Robert, RÁKOCZYOVÁ, Miroslava. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 181 s. ISBN 978-80-8747-19-8 (brož.).
- [8] TRBOLA, Robert, RÁKOCZYOVÁ, Miroslava. *Vybrané aspekty života cizinců v České republice*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2010. 121 s. ISBN 978-80-7416-067-7(brož.).
- [9] VYŠKOVSKÁ, Magdalena. *Cizinci a daně: zdaňování příjmů fyzických osob - cizích státních příslušníků v České republice*. 3. vyd. aktualiz. a dopl. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 204 s. ISBN 978-80-7357-663-9 (brož.).

Právní předpisy:

- [10] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení
- [11] Směrnice č. 96/71/ES ze dne 16.12.1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb
- [12] Směrnice č. 2006/123/ES ze dne 12.12.2006 o službách na vnitřním trhu
- [13] Česko. Zákon č. 235/2004 ze dne 1.4.2004 o dani z přidané hodnoty [on-line]. Dostupný z WWW: < <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235> >. [cit. 2014-09-05.]
- [14] Česko. Zákon č. 326/1999 ze dne 30.11.1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů [on-line]. Dostupný z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>>. [cit. 2014 - 09-20].
- [15] Česko. Zákon č. 18/2004 ze dne 10.12.2004 o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států EU a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace) [on-line]. Dostupný z WWW: < <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-18> >. [cit. 2014-09-24].
- [16] Česko. Zákon č. 222/2009 ze dne 17.6.2009 o volném pohybu služeb [on-line]. Dostupný z WWW: < <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-222> >. [cit. 2014 - 07-01].
- [17] Česko. Zákon č. 455/1991 ze dne 2.10.1991 o živnostenském podnikání [on-line] . Dostupný z WWW:<<http://www.mpo.cz/dokument155633.html>>. [cit. 2014-07-11].

Internetové zdroje:

- [18] *BusinessInfo.cz* [on-line]. Adresy jednotlivých kontaktních míst [cit. 2014-06-12]. Dostupné z WWW: <www.businessinfo.cz/cs/clanky/adresy-jednotnych-kontaktnich-mist-jkm-4851.html>.
- [19] *BusinessInfo.cz* [on-line]. Daň z přidané hodnoty v EU. [cit. 2014-09-05]. Dostupné z WWW: <www.businessinfo.cz/cs/clanky/dan-z-pridane-hodnoty-v-evropske-unii-29141.html>.
- [20] *Centrum pro regionální rozvoj České republiky* [on-line]. Publikace, příručky [cit. 2014-07-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.crr.cz/cs/podpora-podnikani/publikace-prirucky/>>.

- [21] *Členské státy.eu* [on-line]. Členské státy EU [cit. 2014-07-01]. Dostupné z WWW: <www.clenskestaty.eu>.
- [22] *Epravo.cz* [on-line]. Zákon o volném pohybu služeb – příhraniční poskytování služeb [cit. 2014-08-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zakon-o-volnem-pohybu-sluzeb-preshranicni-poskytovani-sluzeb-57466.html>>.
- [23] *Europa.eu* [on-line]. Smlouvy EU [cit. 2014-07-01]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_cs.htm>.
- [24] *Euroskop.cz* [on-line]. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie [cit. 2014-06-17]. Dostupné z WWW: <www.euroskop.cz/gallery/54/16344-konsolidovane_fungovani_eu.pdf>.
- [25] *Finance.cz* [on-line]. Jak stoupla minimální mzda pro rok 2014 v EU [cit. 2014-08-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/413789-jak-stoupla-minimalni-mzda-pro-rok-2014-v-eu/>>.
- [26] *MigraceOnline.cz* [on-line]. Přehled dat o vydávání dlouhodobých víz a pobytů v letech 2007-2011. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z WWW: <www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/prehled-dat-o-vydavani-dlouhodobych-viz-a-pobytu-v-letech-2007-2011>.
- [27] *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [on-line]. Uznávání odborné kvalifikace pro oblast živnostenského podnikání [cit. 2014-06-27]. Dostupné z WWW: <www.mpo.cz/dokument144206.html>.
- [28] *Ministerstvo vnitra ČR* [on-line]. Nostrifikace [cit. 2014-10-7]. Dostupné z WWW: <www.mvcr.cz/clanek/nostrifikace.aspx>.
- [29] *Ministerstvo vnitra ČR* [on-line]. Vízum k pobytu nad 90 dnů [cit. 2014-10-16]. Dostupné na www: <<http://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobe.aspx>>.
- [30] *Ministerstvo vnitra ČR* [on-line]. Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců v České republice za roky 2001-2012 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z WWW: <www.mvcr.cz/clanek/zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-v-ceske-republice-za-roky-2001-2012.aspx>.

- [31] *Občanský zákoník* [on-line]. Nový občanský zákoník 2014 [cit.2014-09-15].
Dostupné z WWW: <www.novy-obcansky-zakonik.cz/cely-text-zneni-online-ucinne-1-1-2014/>.
- [32] *Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky* [on-line]. Evropský průkaz zdravotního pojištění [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <www.vzp.cz/klienti/informace-a-zivotni-situace/prukaz-pojistence>.

8. Seznam zkratk:

EU – Evropská unie

ČR – Česká republika

JKM – jednotné kontaktní místo

ES – Evropské společenství

EHP – Evropský hospodářský prostor

NOZ – nový občanský zákoník

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

DIČ – daňové identifikační číslo

EHIC – European Health Insurance Card (Evropský průkaz zdravotního pojištění)

DPH – daň z přidané hodnoty

PO – právnická osoba

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

ŽO – živnostenské oprávnění

ŽÚ – živnostenský úřad

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

ČSFR – Česká a Slovenská Federativní Republika

ŽZ – živnostenský zákon

OAMP MV – Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra

OBZP – osoba bez zdanitelného příjmu

9. Seznam tabulek a grafů:

- Tabulka 1: Přehled minimální mzdy v některých zemích EU k 1. 1. 2014
- Tabulka 2: Sazby DPH v EU k 29. 7. 2014
- Tabulka 3: Počet podnikatelů – cizinců v ČR v letech 1992-2014
- Tabulka 4: Podíl zamítnutých žádostí o dlouhodobé vízum/dlouhodobý pobyt
- Tabulka 5: Vydaná dlouhodobá víza a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání
- Tabulka 6: Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR
- Tabulka 7: Počet udělených dlouhodobých a trvalých pobytů cizincům v Plzni
- Tabulka 8: Podnikatelé s aktivními a přerušnými ŽO k 9. 2. 2015
- Tabulka 9: Podnikající cizinci vedení OSSZ Plzeň-město (vybrané údaje)
- Tabulka 10: Počet osob bez zdanitelného příjmu a OSVČ evidovaných u pobočky VZP ČR v Plzni
- Tabulka 11: Počty zjištěných nelegálně zaměstnaných osob v ČR
- Tabulka 12: Počet zjištěných nelegálně zaměstnaných osob pouze v Plzeňském kraji
- Graf 1: Procentní zastoupení podnikajících cizinců v ČR dle občanství
- Graf 2: Počet cizinců přihlášených k platbám sociálního pojištění na OSSZ Plzeň-město

10. Přílohy

Příloha č. 1

Tabulka 3: Počet podnikatelů – cizinců v ČR v letech 1992-2014

	31.12. 1992	31.12. 1993	31.12. 1994	31.12. 1995	31.12. 1996	31.12. 1997
Hlavní město Praha	0	2510	8871	18506	16704	25515
Střední Čechy	0	813	1860	3077	5699	6439
Jižní Čechy	0	282	666	1609	2336	2896
Západní Čechy	0	434	1101	3406	5518	7438
Severní Čechy	0	995	1744	3194	4564	6205
Východní Čechy	0	430	928	1856	2744	3722
Jižní Morava	0	1001	1477	2536	3850	5722
Severní Morava	0	827	1893	2812	4083	5564
ČR celkem	0	7292	18540	36996	45498	63501

	31.12. 1998	31.12. 1999	31.12. 2000	31.12. 2001	31.12. 2002	31.12. 2003
Hlavní město Praha	15197	21277	18457	23234	21412	21312
Střední Čechy	4270	5964	7704	7622	7011	6913
Jižní Čechy	2332	2711	2876	2809	2706	2752
Západní Čechy	5719	7949	8909	8621	8441	8939
Severní Čechy	4930	6616	7296	6473	6347	6521
Východní Čechy	2809	3828	3992	3461	3309	3679
Jižní Morava	4058	5490	5833	6620	6396	6932
Severní Morava	3929	4551	4913	4983	4737	5052
ČR celkem	43244	58386	59980	63823	60359	62100

	31.12. 2004	31.12. 2005	31.12. 2006	31.12. 2007	31.12. 2008	31.12. 2009
Hlavní město Praha	21634	21405	18113	18919	20682	22834
Střední Čechy	7393	6841	7845	7553	8689	10797
Jižní Čechy	2850	3309	3122	3165	3486	4103
Západní Čechy	9511	10310	10063	11113	13108	15513
Severní Čechy	7113	7517	8407	9093	10783	11238
Východní Čechy	3898	4146	4551	4779	5151	6125
Jižní Morava	7351	8309	8074	8504	8937	10029
Severní Morava	5267	5409	5547	5659	6322	7114
ČR celkem	65017	67246	65722	68785	77158	87753

	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.

	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	23894	28437	30397	29234	28771
Střední Čechy	11366	11123	10672	9836	9421
Jižní Čechy	4344	4211	3881	3551	3261
Západní Čechy	14932	13250	11922	11175	10874
Severní Čechy	11164	10564	10019	9989	10147
Východní Čechy	6934	6601	6200	5703	5290
Jižní Morava	11242	12294	11520	10083	9665
Severní Morava	7107	6579	6429	6316	6140
ČR celkem	90983	93059	91040	85887	83569

Zdroj: [www. mpo.cz](http://www.mpo.cz)

V roce 1992 se ještě údaje o cizincích nevidovaly samostatně.

Příloha č. 2

Tabulka 4: Podíl zamítnutých žádostí o dlouhodobé vízum/dlouhodobý pobyt

Podíl zamítnutí na celkovém počtu rozhodnutí o žádostech o dlouhodobé vízum/povolení k pobytu podle účelu pobytu						
Ukrajina						
		Celkem	Zaměstnání	Podnikání	Studium	Sloučení rodiny
2007	Vydaná rozhodnutí	27017	14471	1980	323	1287
	Podíl zamítnutí	12%	10%	14%	6%	3%
2008	Vydaná rozhodnutí	19173	16482	435	302	1049
	Podíl zamítnutí	37%	37%	67%	26%	11%
2009	Vydaná rozhodnutí	13074	10488	162	417	1457
	Podíl zamítnutí	63%	69%	85%	53%	13%
2010	Vydaná rozhodnutí	3264	548	212	484	1642
	Podíl zamítnutí	34%	54%	84%	40%	12%
2011	Vydaná rozhodnutí	2134	568	243	329	641
	Podíl zamítnutí	46%	58%	92%	37%	13%
Rusko						
		Celkem	Zaměstnání	Podnikání	Studium	Sloučení rodiny
2007	Vydaná rozhodnutí	4403	526	60	528	788
	Podíl zamítnutí	7%	10%	7%	2%	6%
2008	Vydaná rozhodnutí	6676	416	108	637	1359
	Podíl zamítnutí	37%	27%	47%	6%	29%
2009	Vydaná rozhodnutí	4309	514	47	774	852
	Podíl zamítnutí	49%	63%	68%	20%	30%
2010	Vydaná rozhodnutí	3143	120	45	887	627
	Podíl zamítnutí	35%	44%	56%	12%	34%
2011	Vydaná rozhodnutí	3305	123	623	892	550
	Podíl zamítnutí	42%	50%	87%	11%	48%

		Vietnam				
		Celkem	Zaměstnání	Podnikání	Studium	Sloučení rodiny
2007	Vydaná rozhodnutí	8857	1296	7140	128	252
	Podíl zamítnutí	9%	22%	5%	51%	5%
2008	Vydaná rozhodnutí	10830	2290	7862	243	369
	Podíl zamítnutí	15%	34%	9%	19%	10%
2009	Vydaná rozhodnutí	1417	41	782	185	406
	Podíl zamítnutí	34%	93%	45%	36%	7%
2010	Vydaná rozhodnutí	1155	3	23	181	942
	Podíl zamítnutí	13%	33%	100%	46%	4%
2011	Vydaná rozhodnutí	373	30	0	57	282
	Podíl zamítnutí	20%	90%	-	37%	8%

		Mongolsko				
		Celkem	Zaměstnání	Podnikání	Studium	Sloučení rodiny
2007	Vydaná rozhodnutí	2409	2187	42	46	126
	Podíl zamítnutí	8%	6%	74%	13%	10%
2008	Vydaná rozhodnutí	4858	4527	4	127	184
	Podíl zamítnutí	44%	45%	75%	43%	13%
2009	Vydaná rozhodnutí	1208	1015	1	59	104
	Podíl zamítnutí	86%	99%	100%	58%	13%
2010	Vydaná rozhodnutí	218	40	5	34	127
	Podíl zamítnutí	39%	68%	100%	47%	23%
2011	Vydaná rozhodnutí	150	57	5	21	60
	Podíl zamítnutí	49%	74%	80%	48%	25%

Červeně jsou vyznačeny nejvyšší podíly zamítnutí u daného typu pobytu, žlutě druhé nejvyšší
Zdroj: www.migraceonline.cz